

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuslakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelystä, jolloin nykyisestä yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä luovuttaisiin. Yksityistä perhepäivähoitoa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia. Esitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmakirjaukseen.

Luvan sijasta yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttäisi, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttäisivät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvin osin samana kuin lupamenettelyssä. Esityksen mukaan päiväkotitoiminnan aloitusta kuitenkin aikaistettaisiin siten, että toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen toiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
2.1 Yksityinen varhaiskasvatus osana varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmää	3
2.2 Yksityisen varhaiskasvatuksen lupamenettely	5
2.3 Lupamenettelyä edeltänyt ilmoitusmenettely	6
2.4 Lupatietojen tallentaminen Soteri-rekisteriin	7
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	14
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	14
5.1.1 Palaaminen aikaisempaan ilmoitusmenettelyyn	14
5.1.2 Aluehallintovirastot tarkastaisivat toimipaikat	15
5.1.3 Voimaantuloajankohta	15
6 Lausuntopalaute	16
7 Säännöskohtaiset perustelut	17
8 Lakia alemman asteinen sääntely	23
9 Voimaantulo	23
10 Toimeenpano ja seuranta	24
11 Suhde muihin esityksiin	24
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	24
12.1 Sivistykselliset oikeudet ja oikeus sosiaaliturvaan	24
12.2 Elinkeinonvapaus	25
12.3 Yhdenvertaisuus	27
12.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja	28
12.5 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle	29
12.6 Säätämisyjärjestys	31
LAKIEHDOTUS	32
Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta	32
LIITE	38
RINNAKKAISTEKSTI	38
Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta	38

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Yksityinen varhaiskasvatus muuttui ilmoitusmenettelystä luvanvaraiseksi toiminnaksi 1.1.2023 alkaen. Varhaiskasvatuslain (540/2018) 44 §:n mukaan varhaiskasvatusta järjestävällä tai tuottavalla yksityisellä palveluntuottajalla on ennen toiminnan aloittamista oltava lupa harjoittaa päiväkotitoimintaa. Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan yksityisessä varhaiskasvatuksessa palataan ilmoitusmenettelyyn, jotta kevennetään palveluiden järjestäjien hallinnollista työtä.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Valmistelun aikana ministeriö on tavannut aluehallintoviraston sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston edustajia.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä. Esitysluonnos oli lausuntokierroksella lausuntopalvelu.fi-palvelussa 10.3.2025–7.4.2025, jossa kaikilla halukkailla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa esitysluonnoksesta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat nähtävillä osoitteessa <https://okm.fi/kaikki-okm-hankkeet> tunnuksella OKM060:00/2024.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yksityinen varhaiskasvatus osana varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmää

Varhaiskasvatuksesta säädetään varhaiskasvatuslaissa. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkodissa järjestettävä päiväkotitoiminta, perhepäiväkodissa järjestettävä perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta, jota järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. Varhaiskasvatuslakia sovelletaan pykälän 3 momentin mukaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämään tai tuottamaan päiväkotitoimintaan ja perhepäivähoitoon. Varhaiskasvatuslaissa tarkoitettua päiväkotitoimintaa ja perhepäivähoitoa saa järjestää ja järjestäjälle tuottaa kunta, kuntayhtymä ja 9 luvussa tarkoitettu yksityinen palveluntuottaja. Kunta tai kuntayhtymä voi lisäksi lainkohdan 4 momentin nojalla järjestää avointa varhaiskasvatustoimintaa alueellaan esiintyvän tarpeen mukaan tuottamalla toiminnan itse tai hankkimalla sen 3 momentissa tarkoitetulta tuottajalta.

Yksityiset päiväkotitoimijat täydentävät julkista varhaiskasvatusta. Kunnissa yksityistä varhaiskasvatusta hyödynnetään ostopalveluna, yksityisen hoidon tuen turvin tai palvelusetelillä.

Kunnalla on varhaiskasvatuslain 5 §:n nojalla varhaiskasvatuksen järjestämisvastuu. Tällaista kokonaisvastuuta ei ole yksityisellä toimijalla. Yksityisestä varhaiskasvatuksesta säädetään erikseen varhaiskasvatuslain 9 luvussa. Yksityisellä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lain 43 §:n 1 momentin mukaan varhaiskasvatusta, jonka yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö taikka julkisyhteisön perustama liikeyritys tuottaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa

harjoittamalla. Yksityinen palveluntuottaja vastaa siitä, että sopimuksen tai hallintopäätöksen perusteella asiakkaalle järjestettävä palvelukokonaisuus täyttää sille asetetut vaatimukset.

Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan ja lapsen huoltajien välille solmitaan yksityisoikeudellinen sopimussuhde. Sopimuksessa määritetään muun muassa asiakasmaksun suuruudesta ja sopimuksen irtisanomisen ehdoista. Koska varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuus on vain kunnilla, tilanteessa, jossa yksityinen varhaiskasvatuksen järjestäjä tai palveluntuottaja ei pysty tuottamaan palveluita esimerkiksi taloudellisen kriisin vuoksi tai esimerkiksi valvontaviranomaisen määrättyä keskeyttämään toiminnan, kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatuspaikat kyseiseen toimintaan osallistuneille lapsille.

Varhaiskasvatuslain 52 §:n mukaan varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat kunnan tai kuntayhtymän järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen osalta aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (jäljempänä Valvira). Varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat yksityisen palveluntuottajan järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen osalta aluehallintovirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä 50 §:ssä tarkoitettu kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

Kirjallisen omavalvontasuunnitelman laatiminen on varhaiskasvatuslain 48 §:n mukaan yksityisille varhaiskasvatuksen palveluntuottajille lakisääteinen velvollisuus. Sekä yksityisellä että julkisella palveluntuottajalla on aina velvollisuus huolehtia siitä, että palvelu tuotetaan turvallisesti ja laadukkaasti. Omavalvonnalla varmistetaan, että kaikki työntekijät toimivat yhteisesti sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan varhaiskasvatuksen asiakasturvallisuuden ja laadun varmistamiseksi ja parantamiseksi suunnitellut menettelytavat ja siinä käytettävät asiakirjat. Omavalvontasuunnitelma on julkinen ja se on pidettävä yksikössä asiakasperheiden ja muiden kiinnostuneiden nähtävillä. Omavalvonnan toteutumista on seurattava ja omavalvontasuunnitelman ajantasaisuus on tarkistettava säännöllisesti.

Suomessa vuonna 2023 varhaiskasvatukseen osallistui 1–6-vuotiaista lapsista yhteensä 232 074 lasta. Heistä 81,3 prosenttia osallistui kunnalliseen varhaiskasvatukseen ja 18,7 prosenttia yksityisesti tuotettuun varhaiskasvatukseen. Palvelusetelillä rahoitettuun yksityiseen toimintaan osallistui 13,9 prosenttia lapsista, yksityisen hoidon tuella rahoitettuun toimintaan 3,4 prosenttia lapsista ja ostopalveluna hankittuun yksityiseen varhaiskasvatukseen 1,4 prosenttia lapsista. Yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuu määrällisesti vähän enemmän lapsia kuin vuonna 2022, mutta suhteellinen osuus on vähän pienempi, koska varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä oli kaikkiaan vuonna 2023 suurempi kuin vuonna 2022. (Vipunen 2024.) Yksityinen palveluntuotanto on varhaiskasvatuksessa huomattavasti yleisempää kuin esi- ja perusopetuksessa, jossa rekisteröity yhteisö tai säätiö tarvitsee luvan opetuksen järjestämiseksi (perusopetuslaki 7 §, 628/1998).

Vuonna 2025 alussa yksityisiä päiväkotimuotoista varhaiskasvatusta tuottavia palveluntarjoajia oli rekisterissä 401 ja yksityisiä päiväkoteja näillä yhteensä 925. Valtaosalla palveluntuottajista on vain yksi päiväkotitoiminta. Noin 16 prosentilla oli enemmän kuin yksi päiväkotitoiminta ja näistä 65 prosentilla oli 2–3 päiväkotitoimintaa. Kolmella toimijalla oli yli 60 päiväkotitoimintaa, joista suurimmalla 177 päiväkotitoimintaa, mikä tarkoitti noin 18 prosenttia kaikista yksityistä päiväkotitoimintapaikoista. Yhdistysten omistamiin ketjuihin kuului maksimissaan 6 päiväkotitoimintapaikkaa. (Karvi, 2017; Karvi, 2019.) Vuosina 2021–2025 palveluntuottajien määrä on laskenut noin 50 palveluntuottajalla ja päiväkotien määrä 180 päiväkodilla. Vähentymistä selittää osaltaan palveluntuotannon keskittyminen sekä erityisesti pienten toimijoiden taloudellisten edellytysten heikkeneminen. Keskittyminen on edelleen jatkunut eli pienten paikallisten toimijoiden määrä on edelleen laskenut ja isojen ketjujen asema vahvistunut. Kunnissa yksityistä varhaiskasvatusta on vaihtelevasti: osassa

kunnista sitä ei ole lainkaan, osassa kunnista yksityistä varhaiskasvatusta voi olla lähes puolet kaikesta varhaiskasvatuksesta. Yksityiset päiväkodit ovat ylliedustettuina kaupunkimaisissa kunnissa, sisemmällä kaupunkialueilla ja alueilla, joiden sosioekonominen rakenne on korkea. (Ruutiainen, Paananen & Fjällström, 2023.)

Rahoitusmuotona palvelusetelin käyttö on lisääntynyt yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Esimerkiksi vuonna 2015 palvelusetelillä rahoitetussa varhaiskasvatuksessa oli 15 514 lasta, vuonna 2023 yhteensä jo 32 256 lasta. Samaan aikaan yksityisen hoidon tuen käyttö on laskenut. (Riitakorpi, Alila & Kahiluoto, 2017; Vipunen, 2024.)

Yksityisen varhaiskasvatuspalvelun nähdään laajentavan kunnassa tarjottavan varhaiskasvatuksen palveluvalikkoa ja lisäävän perheiden valinnanvapautta. Toisaalta myös yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntuottaja voi valita itse asiakkaansa tai rajata palvelunsa siten, että palveluun päätyvät vain tietyntylaiset asiakkaat. Valikoinnin kriteereitllä ovat esimerkiksi lapsen tuen tarve, osa-aikaisuus, kokopäiväisyys, lapsen ikä tai jopa sukupuoli. Asiakkaat voivat myös valikoitua myös oman taloudellisen tilanteensa perusteella. Asiakkaat voivat myös haluta tietynlaiseen, esimerkiksi pedagogisesti painottuneeseen tai katsomuksellisesti suuntautuneeseen palveluun. Asiakkaalta palvelun valitseminen edellyttää taitoa arvioida tarjottua palveluja sekä kulttuurisia ja taloudellisia resursseja. (Eskelinen & Hjelt, 2017; Eskelinen & Paananen, 2018; Riitakorpi, Alila & Kahiluoto, 2017; Ruutiainen, Karila & Alasuutari, 2021.)

Yksityisten päiväkotien henkilöstörakenne poikkeaa julkisten päiväkotien henkilöstörakenteesta. Vuonna 2023 yksityisten päiväkotien tietovaranto Vardaan tallennetusta henkilöstöstä 76 prosentilla oli tehtävänsä kelpoisuuden antava koulutus. Varda-tietovarantoon kirjatusta henkilöstöstä 24 prosenttia työskenteli tehtävässään ilman tehtävään kelpoistavaa koulutusta. Tehtävänsä kelpoisen henkilöstön osuus oli korkein ostopalvelupäiväkodeissa (81 %) ja matalin palvelusetelipäiväkodeissa (74 %). Muissa yksityisissä päiväkodeissa kelpoisten osuus oli 75 prosenttia. Kunnallisissa päiväkodeissa tehtävänsä kelpoista henkilöstöä oli hieman enemmän kuin yksityisissä päiväkodeissa (77 %) (Paananen ym. 2025).

2.2 Yksityisen varhaiskasvatuksen lupamenettely

Yksityinen varhaiskasvatus muuttui ilmoitusmenettelystä luvanvaraiseksi toiminnaksi 1.1.2023 alkaen. Varhaiskasvatuslain 44 §:n mukaan varhaiskasvatusta järjestävällä tai tuottavalla yksityisellä palvelujentuottajalla on ennen toiminnan aloittamista oltava lupa harjoittaa päiväkotitoimintaa. Luvan myöntää hakemuksesta aluehallintovirasto. Yksityinen perhepäivähoito pysyi ilmoitusmenettelyn piirissä. Lupamenettelystä säätämislä haluttiin varmistaa yksityisen varhaiskasvatuksen laatu ja selvittää palveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset mahdollisimman huolellisesti ennen toiminnan aloittamista. Lupamenettelyssä säännellään tarkkarajaisesti luvan saamisen ja sen mahdollisen menettämisen edellytyksistä. Lisäksi lupamenettelystä säätämislä yhdenmukaistettiin viranomaismenettely luvan saamiseksi sekä selkeytettiin viranomaisten työnjakoa.

Varhaiskasvatuslain 43 a §:n 2 momentissa säädetään yleisistä edellytyksistä, jotka yksityisen palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan. Luvan myöntäminen edellyttää, että aluehallintovirasto on tarkastanut toiminnanharjoittamisen yleisten edellytysten täytymisen. Aikaisemmin ilmoitusmenettelyssä sekä kunnalla ilmoituksen vastaanottajana ja toisaalta aluehallintovirastolla rekisteriviranomaisena oli päällekkäisiä tehtäviä esimerkiksi yksityisen palveluntuottajan yleisten edellytysten tarkastamisessa. Koska kaikilla kunnilla ei ole samanlaisia edellytyksiä tarkastella yrityksen ja sen määräysvaltaa käyttävien henkilöiden laissa säädettyjä edellytyksiä, oli olemassa riski siitä, että kunnan hyväksynnällä jo aloitettu

yksityinen päiväkotitoiminta tuli lopettaa sen jälkeen, kun aluehallintovirasto rekisteriviranomaisena oli havainnut, että palveluntuottajan yleiset edellytykset eivät ole täyttyneet. Usein aluehallintovirasto joutui pyytämään täydennystä ilmoitukseen rekisteröintivaiheessa. Tällöin saattoi ilmetä, että kunnan suorittama yleisten edellytysten tarkastaminen ja päiväkotitoiminnan aloittaminen ei ole perustunut harkintaan, jossa on huomioitu kaikki laissa säädetyt asiat. Oikeusvarmuuden kannalta tilanne oli epätarkoituksenmukainen.

Luvan hakemisesta ja hakemukseen sisällytettävistä tiedoista säädetään varhaiskasvatuslain 44 a §:ssä. Hakemuksen liitteistä säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa varhaiskasvatuksen yksityisen palveluntuottajan lupa- ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvista liitteistä (890/2022). Voimassa olevassa lupamenettelyssä aluehallintovirasto ottaa vastaan lupahakemuksen ja pyytää kuntaa tarkastamaan suunnitellun päiväkodin tilat tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kunta laatii tarkastuksesta lausunnon. Koska kunta on yksityisen varhaiskasvatuksen ensisijainen valvontaviranomainen, on jatkossakin tarkoituksenmukaista, että kunta suorittaa toimitilojen tarkastuksen. Kunnalla ei ole ollut ilmoitusmenettelyssä eikä myöskään lupamenettelyssä tarkoituksenmukaisuusharkintaa yksityiseen päiväkotitoimintaan liittyen, eli päiväkotitoiminnan voi aloittaa, jos palveluntuottajan yleiset edellytykset täyttyvät ja toimintaan tarkoitetut tilat soveltuvat päiväkotitoimintaan (sidottu oikeusharkinta).

Lupamenettely on ollut olla voimassa 1.1.2023 alkaen ja sen siirtymäaika on vielä kesken. Varhaiskasvatuksen muuttamisesta annetun lain (326/2022) siirtymäsäännösten mukaan, jos yksityinen palveluntuottaja on 1.1.2023 voimassa olleiden säännösten nojalla merkitty yksityisten palvelujen antajien rekisteriin, palveluntuottaja saa kuitenkin rekisterimerkinnän perusteella järjestää tai tuottaa päiväkotitoimintaa 31. päivään joulukuuta 2026. Lokakuussa 2024 luvan oli hakenut 41 prosenttia (167/403 kpl) yksityisistä palveluntuottajista, mukaan luettuna suurimmat päiväkotiketjut.

2.3 Lupamenettelyä edeltänyt ilmoitusmenettely

Kaikki yksityiset varhaiskasvatuksen palveluntuottajat kävivät aiemmin läpi ilmoitusmenettelyn. Ilmoitusmenettely oli toimintayksikkökohtainen. Silloisessa varhaiskasvatuslain 43 §:n 2 momentissa säädettiin yleisistä edellytyksistä, jotka yksityisen palveluntuottajan tuli täyttää. Varhaiskasvatuslain esitöiden (HE 40/2018 vp, s. 111) mukaan yleisten edellytysten oli täytyttävä koko sen ajan, kun palveluja tuotetaan. Muussa kuin konkurssitilanteessa palvelun tuottajalle oli varattava mahdollisuus osoittaa, ettei esteitä palvelun tuottajana toimimiselle ole.

Varhaiskasvatuslain 44 §:n mukaan yksityisen palveluntuottajan, joka korvausta vastaan harjoittaa varhaiskasvatustoimintaa päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, oli tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnasta ennen sen aloittamista tai olennaista muuttamista varhaiskasvatuksesta vastaavalle kunnan toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan. Pykälän 2 momentissa säädettiin ilmoituksen sisällöstä. Kunnan toimielimen tuli ilmoituksen saatuaan välittömästi suorittaa tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa sen varmistamiseksi, että toimintaympäristö ja siellä annettava varhaiskasvatus vastaavat varhaiskasvatukselle asetettuja vaatimuksia. Kunnan toimielimen tuli tarvittaessa saada lausunnot pelastus- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Tämän jälkeen sen oli viipymättä annettava saamansa päiväkoteja koskevat tiedot aluehallintovirastolle. Toiminta oli mahdollista aloittaa tai olennaiset muutokset toiminnassa toteuttaa, kun kunnan toimielin oli todennut mainittujen vaatimusten täyttymisen. Toiminta voitiin siis aloittaa, kun kunta oli suorittanut tarkastuksen ja todennut ilmoituksen sisältävän vaadittavat tiedot.

Ilmoitusmenettelyssä palveluntuottajan oli viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnan lopettamisesta ilmoituksen vastaanottaneelle kunnan toimielimelle. Kunnan toimielimen oli ilmoitettava saadut päiväkotija koskevat tiedot aluehallintovirastolle.

Yksityisistä palveluntuottajista vain päiväkotitoimintaa järjestävien palveluntuottajien ilmoitusmenettelystä tiedot tallennettiin varhaiskasvatuslain 46 §:ssä säädettyyn, Valviran ja aluehallintovirastojen pitämään yksityisten palvelun antajien rekisteriin eli Valveriin. Aluehallintovirasto rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos ne täyttivät varhaiskasvatuslaissa säädetyt edellytykset. Lisäksi aluehallintovirasto teki muutoksenhakukelpoisen päätöksen rekisteröimisestä tai hylkäämisestä. Palveluntuottaja voitiin poistaa rekisteristä, jos se ei enää täyttänyt rekisteröinnin edellytyksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön aluehallintovirastolta saaman tiedon mukaan rekisteröintiä varten toimitetut asiakirjat olivat usein puutteelliset. Tällaisessa tilanteessa aluehallintovirasto pyysi lisäselvitystä kunnan viranomaiselta. Yksityisten järjestäjien ja palveluntuottajien yleisten edellytysten tarkistaminen saattoi olla hyvin vaikeaa, etenkin jos kyseessä oli monikansallinen yritys. Lisäksi uutta yksityistä päiväkotia perustavan palveluntuottajan tuli todentaa yleisten edellytysten täyttyminen jokaisen päiväkodin kohdalla erikseen. Ilmoitusmenettelyssä aluehallintovirastoilla ja kunnilla oli päällekkäisiä tehtäviä, esimerkiksi yleiset taloudelliset ja toiminnan harjoittamisen edellytykset tarkastettiin kummankin viranomaisen toimesta. Siirryttäessä lupamenettelyyn siirryttiin yhden luukun periaatteeseen. Palveluntuottaja asioi pääosin sähköisesti aluehallintoviraston kanssa, joka selvittää muun muassa velvoitteidenhoitoselvitysten avulla palveluntuottajan yleisten taloudellisten edellytysten toteutumista sekä pyytää kuntaa tekemään tarkastuksen päiväkotitoimipaikkaan. Prosessi on sujuvoitunut ja nopeutunut sekä palveluntuottajan että aluehallintoviraston näkökulmasta.

Ilmoitusmenettelyn aikaan lainsäädäntö mahdollisti tilanteen, jossa tarkastuskäytännöt olivat vaihtelevia ja toiminta voitiin aloittaa ilman, että kaikkia toiminnan edellytyksiä oli tosiasiaa huolellisesti tarkastettu. Tällaisen tapauksen tultua ilmi rekisteröintiä ei tehty, vaan jo alkanut päiväkotitoiminta keskeytettiin, koska rekisteröimättömässä toimipaikassa ei voinut järjestää päiväkotitoimintaa.

2.4 Lupatietojen tallentaminen Soteri-rekisteriin

Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan tiedot rekisteröidään Valviran ylläpitämään valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin eli Soteriin. Soteri-rekisteri korvasi aikaisemmin käytössä olleen Valveri-rekisterin. Soteri-rekisteristä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa (741/2023) ja sen käyttöönotto varhaiskasvatuksessa alkoi tammikuussa 2024.

Yksityisten varhaiskasvatuksen palveluntuottajien rekisteröinti Soteriin perustuu varhaiskasvatuslakiin. Varhaiskasvatuslain 46 §:ssä säädetään palveluntuottajaa koskevien tietojen rekisteristä poistamisesta, rekisteriin tallennettavista tiedoista, lupaviranomaisen vastuusta rekisteriin tallentamisesta tiedoista sekä rekisteritietojen käytöstä valvontaviranomaisen tehtäviin. Rekisteröinnistä tai sen hylkäämisestä ei tehdä tällä hetkellä erillistä päätöstä, vaan lupaviranomainen rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos se myöntää päiväkotitoiminnalle luvan.

Soteri kokoaa sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio- ja valvontatiedot sekä yksityisen varhaiskasvatuksen lupatiedot yhteen paikkaan. Soterin tiedoista on käytössä julkinen sähköinen tietopalvelu, josta saatavat tilastot ja raportit palvelevat paitsi Valviraa ja aluehallintovirastoja, myös useiden sidosryhmien ja viranomaisten tiedontarpeita.

Varhaiskasvatustoimijoista rekisterissä olevien tietojen julkistamisesta tietopalvelussa ja tietojen luovuttamisesta säädetään varhaiskasvatuslain 47 §:ssä.

Varhaiskasvatuslain 1.5.2024 voimaantulleella muutoksella (L 190/2024) mahdollistettiin Soteri-rekisterin sähköinen asiointi. palveluntuottajat tekevät lupahakemukset täysin sähköisesti Soterin kautta. Sähköisen asioinnin kautta palveluntuottajat voivat myös hallita ja päivittää omia yhteystietojaan, mikä oli aikaisemmin viranomaisen tehtävänä.

Soterin kehittämistyössä on pidetty tärkeänä, ettei asiakkaan tarvitse toimittaa viranomaiselle tietoja, joiden on mahdollista liikkua viranomaisten välillä. Lupahakemuksen käsittelyssä lupaviranomainen voi hyödyntää Soterin teknisiä rajapintoja muiden viranomaisten rekistereihin ja muun muassa Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamiin velvoitteidenhoitoselvityksiin. Harmaan talouden selvitysyksiköstä ja sen tehtävistä säädetään Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetussa laissa (1207/2010). Velvoitteidenhoitoselvityksen tiedot kuvaavat organisaation tai organisaatiohenkilön toimintaa, taloutta sekä veroihin ja lakisääteisiin eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksuihin ja Tullin kantamiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista sekä lisäksi myös kytkentöjä muihin organisaatioihin tai organisaatiohenkilöihin. Aluehallintovirastot ovat hyödyntäneet velvoitteidenhoitoselvityksiä varhaiskasvatuslain 43 a §:ssä säädettyjen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämisessä, eikä yksityisten päiväkotitoimijoiden ole näin ollen tarvinnut itse hakea ja toimittaa yleisten edellytysten täyttymistä osoittavia tietoja viranomaiselle. Tämä on sujuvoittanut merkittävästi prosessia niin lupaa hakevan varhaiskasvatuksen yksityisen palveluntuottajan kuin luvan myöntävän viranomaisen näkökulmasta. Soteri-rekisterin sähköistä asiointia ja teknisiä rajapintoja muiden viranomaisten rekistereihin on tarkoituksenmukaista hyödyntää myös rekisteröintimenettelyyn siirryttäessä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti keventää palveluntuottajien hallinnollista työtä sekä pienentää toimijoiden liiketoiminnan taloudellista riskiä. Ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä yksityisen päiväkotitoiminnan saisi aloittaa heti, kun toiminnanharjoittajan yleiset edellytykset ja toimitilat on tarkastettu. Tällä nopeutettaisiin ja sujuvoitettaisiin toiminnan aloittamista. Esityksessä myös selkeytetään rekisteröintiviranomaisen ja kunnan tehtäviä ja tiedonsaantia. Lisäksi esityksen tavoitteena on säätää entistä selkeämmin toiminnan yleisten edellytysten tarkastamisesta ennen toimitilojen tarkastamisen pyytämistä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintimenettelystä, jolloin voimassa olevasta yksityisten palveluntuottajien lupamenettelystä luovuttaisiin. Yksityistä perhepäivähoitoa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia.

Esityksen mukaan yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttäisi, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity Valviran ja aluehallintovirastojen ylläpitämään palveluntuottajien rekisteriin, eli Soteriin. Rekisteröintimenettelyssä lupamenettelyssä käytössä ollut prosessi säilytettäisiin soveltuvin osin. Ehdotetun rekisteröintimenettelyn keskeisin ero liittyy toiminnan aloittamiseen. Esityksessä ehdotetaan, että toiminnan saisi aloittaa heti, kun rekisteröintiviranomainen on tarkistanut toiminnan yleiset edellytykset ja kunta on suorittanut toimitilojen tarkastuksen.

Varhaiskasvatuslaissa ehdotetaan säädettäväksi palveluntuottajan ja sen toimipaikan rekisteröinnistä, rekisteröinnin hakemisesta, toimipaikan tarkastuksesta, rekisteröinnistä tehtävästä päätöksestä sekä rekisteröinnin peruuttamisesta. Rekisteröinnin edellytyksenä olisi, että palveluntuottaja ja toimipaikat täyttävät niille säädetyt taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Yksityistä päiväkotitoimintaa koskevat tiedot tallennettaisiin jatkossakin Soteri-rekisteriin. Rekisteröinnin peruuttaminen olisi mahdollista samoin edellytyksin kuin luvan peruuttaminen. Lisäksi varhaiskasvatuslakiin ehdotetaan luonteeltaan teknisiä muutoksia, joissa viittaukset luvanvaraisuuteen korjataan viittauksilla päiväkotitoiminnan rekisteröimiseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan viranomaisten toiminnan näkökulmasta vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia. Ehdotettu rekisteröintimenettely ei muuttaisi aluehallintoviraston tai kunnan roolia prosessissa, eikä rekisteröintihakemuksen käsittely eroaisi nykyisestä lupahakemuksen käsittelystä. Aluehallintoviraston ja Valviran tulisi yhteistyössä päivittää ohjeet ja päätöspohjat uuden rekisteröintimenettelyn mukaisiksi. Tämän arvioidaan aiheuttavan korkeintaan kertaluontoisen ja vähäisen kustannuksen aluehallintovirastolle ja Valviralle. Esityksen mukaan palveluntuottajien yleisten edellytysten tarkastamiseen kuuluisi jatkossa sen varmistaminen, ettei palveluntuottajalla ole sellaisia Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden. Aluehallintovirastolla on mahdollisuus saada tieto Tullin perimien maksujen laiminlyönneistä Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tarjoamassa velvoitteidenhoitoselvityksessä maksutta, eikä muutos aiheuttaisi lisäkustannuksia tai -työtä aluehallintovirastolle.

Kuten nykyisin luvan hakeminen myös rekisteröinti sekä muutoksen hakeminen rekisteröintiin olisivat palveluntuottajalle maksullisia. Kustannukset katettaisiin aluehallintovirastojen suoritemaksuilla. Maksujen tarkoitus on kattaa rekisteröinnin käsittelystä aiheutuvat hallinnolliset kulut. Valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Aluehallintoviraston perimistä maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tällä hetkellä voimassa oleva asetus aluehallintovirastojen maksuista (858/2024) on voimassa vuoden 2026 loppuun saakka. Uusi yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva lupa sisältäen yhden toimipaikan maksaa 1260 euroa. Koska aluehallintoviraston tehtävät ei käytännössä muuttuisi, voidaan arvioida, ettei rekisteröintimenettelyyn siirtymisellä ole vaikutuksia aluehallintovirastojen henkilöstökustannuksiin. Lupamenettelyyn siirryttäessä arvioitiin (HE 224/2021 vp, s. 13), että aluehallintovirastojen lisähenkilötyövuosien tarve olisi siirtymäajalla enintään 2 henkilötyövuotta, jos noin 470 ilmoitusmenettelyssä rekisteröityä palveluntuottajaa tulee hakemaan lupaa siirtymäajalla. Lokakuussa 2024 luvan oli hakenut 41 prosenttia (167/403 kpl) yksityisistä palveluntuottajista. Arvion mukaan lisähenkilötyövuosien tarvetta ei lain voimaantultua olisi, koska ehdotettujen muutosten myötä ne palveluntuottajat, jotka eivät ole hakeneet siirtymäaikana toiminnalleen lupaa, saisivat jatkaa toimintaansa ilman lisätoimia. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 49 §:n mukaan aluehallintovirastojen tulee suorittaa rekisteröintiä koskevista maksuista Valviralle osuus, joka kattaa palveluntuottajien rekisteröintiin liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Rekisteröinnin tiedot tallennettaisiin jatkossakin Soteri-rekisteriin. Rekisteröintimenettelyyn siirtyminen aiheuttaisi lähinnä käsittemuutoksista johtuvia, kertaluontoisia ja pienimuotoisia muutoksia Soteriin. Muutoksista aiheutuvat kustannukset arvioidaan vähäisiksi, noin 40 000–45 000 euroa.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttäisi jatkossa, että palveluntuottaja ja sen toimipaikat olisi rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Esityksessä ehdotetaan, että rekisteröintiviranomaisen tehtävät kuuluisivat aluehallintovirastolle. Rekisteröintimenettely ei kuitenkaan muuttaisi aluehallintoviraston roolia prosessissa. Kuten lupamenettelyssä myös rekisteröintimenettelyssä hakemus päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi toimitettaisiin aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto tutkisi jatkossakin palveluntuottajan yleisten edellytysten täytymisen ja tarkastaisi ennen rekisteröinnin tekemistä, että hakemuksen sisältö vastaa laissa edellytetyjä vaatimuksia. Aluehallintovirasto voisi rekisteröintimenettelyssä hyödyntää Soteri-rekisterin teknisiä rajapintoja muiden viranomaisten rekistereihin ja Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä yleisten edellytysten täyttymisen tarkastamisessa.

Ehdotetut muutokset edellyttäisivät aluehallintovirastolta ja Valviralta pienimuotoisia ja kertaluonteisia muutoksia Soteri-rekisteriin, asiointipalveluun ja rekisteröintimenettelyyn liittyviin ohjeistuksiin. Muutosten tekeminen edellyttää virkatyötä. Tähän liittyvät järjestelmämuutokset on tarkemmin kuvattu tiedonhallintavaikutuksia koskevassa osiossa.

Kunnan tehtäviin ei esitetä muutoksia. Kunnan rooli toimitilojen tarkastuksessa säilyisi rekisteröintimenettelyssä entisellään. Pyyntö tarkastuksen toimittamiseksi tulisi jatkossakin aluehallintovirastolta. Tarkastuksen suorittamista varten kunnan toimielimen tulisi saada rekisteröintiviranomaiselta kopio rekisteröintihakemuksesta. Kuten nykyisin, kunta myös ohjaisi ja neuvoisi palveluntuottajaa rekisteröintiä haettaessa. Kunnan lakisääteinen tehtävä yksityisen palveluntuottajan ohjauksessa ja neuvonnassa yksityisen varhaiskasvatustoiminnan tuottamisessa pysyisi siis ennallaan.

Esitetty muutos, jossa yksityisen päiväkotitoiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä yleisten edellytysten ja toimitilojen tarkastuksen jälkeen, helpottaisi kuntien asiakasohjausta, koska päiväkotitoiminnan aloittaminen olisi ennakoitavampaa.

Vaikutukset lapsiin ja perheisiin

Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 59–60/1991, jäljempänä lapsen oikeuksien sopimus) edellyttää, että kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen edun ensisijaisuuden periaatteesta säädetään myös varhaiskasvatuslain 4 §:ssä. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti valtion on viime kädessä huolehdittava siitä, että palveluntuottaja – julkinen tai yksityinen – ottaa lapsen edun ensisijaisuuden huomioon.

Ehdotettujen säännösten mukaan yksityisen päiväkotitoiminnan saisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöksen tekemistä. Edellytyksenä toiminnan aloittamiselle kuitenkin olisi, että palveluntuottajan yleiset edellytykset on tarkastettu ja toimintaan tarkoitetut tilat on todettu päiväkotitoimintaan soveltuviksi. Yksityinen palveluntuottaja, jolla ei ole lainkaan edellytyksiä saada rekisteröintiä, huomattaisiin yleisten edellytysten tarkistamisen yhteydessä. Tämän voidaan katsoa toteuttavan lapsen etua, koska varhaiskasvatusikäisillä lapsilla ei vielä ole ikänsä ja kehitystasonsa vuoksi mahdollisuutta valvoa omaa etuaan. On siis perusteltua, että lapsiin kohdistuvan elinkeinon sääntely nojaa vahvasti ennakkolliseen valvontaan. Tämä osaltaan varmistaa, että perheille on tarjolla monipuolisesti laadukkaita varhaiskasvatuspalveluita. Lapsen ja huoltajien kannalta on myös tärkeää, että yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan edellytyksiin tuottaa asianmukaista ja laadukasta varhaiskasvatusta voi

luottaa. Lapsen edun toteutumisen kannalta on oleellista, että päiväkotipalveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset selvitetään aina huolellisesti ja ennen kuin toiminta voidaan aloittaa. Tämä osaltaan turvaa myös varhaiskasvatuspalvelun pysyvyyttä.

Toiminnan aloittamisen mahdollistamisen ennen rekisteröintipäätöksen tekemistä ei katsota vaarantavan lapsen etua. Kaikki toiminnan harjoittamisen edellytykset ovat tulleet tarkastetuiksi jo aikaisemmin, eikä palveluntuottajan rekisteröimisen yhteydessä voi tulla esiin enää sellaisia seikkoja, jotka johtaisivat hylkäävään rekisteröintipäätökseen. Toiminnan aloittamisen ajankohta olisi todennäköisesti ennakoitavampi, kun sen voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöksen tekemistä. Tällä katsotaan olevan positiivisia vaikutuksia perheiden tekemiin varhaiskasvatusratkaisuihin.

Ehdotetussa menettelyssä nykyisin rekisterissä joko lupamenettelyn tai sitä edeltäneen ilmoitusmenettelyn kautta olevien toimijoiden edellytyksiä toteuttaa asianmukaista ja laadukasta varhaiskasvatusta ei tutkittaisi. Rekisterissä on jonkin verran päiväkoteja, joiden toiminnan edellytyksiä ei ole arvioitu sen jälkeen, kun ne on kirjattu rekisteriin. Aluehallintoviraston mukaan tällaisia kauan rekisterissä olleita toimijoita, jotka eivät ole hakeneet toiminnalleen lupaa tai tehneet vuosiin muutoksia päiväkodin tietoihin, tulee aika ajoin vastaan esimerkiksi valvontojen yhteydessä, ja silloin saatetaan havaita, että toiminta onkin tosiasiallisesti päättynyt tai tarjottava varhaiskasvatus ei enää ole säädösten mukaista. Nykyisessä lainsäädännössä on vaatimus, jonka mukaan varhaiskasvatustoiminnan tulee koko ajan täyttää toiminnalle asetetut laadulliset ja taloudelliset vaatimukset. Puutteet näissä edellytyksissä saattavat vaarantaa lasten turvallisuuden tai varhaiskasvatuksen laadun ja siten lapsen edun ensisijaisuuden.

Vaikutukset henkilötietojen suojaan ja tiedonhallintaan

Varhaiskasvatuksen asiakassuhteessa käsitellään lasta sekä hänen huoltajiaan koskevia henkilötietoja, esimerkiksi nimiä, henkilötunnuksia ja yhteystietoja. Varhaiskasvatuksessa henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleistä tietosuojasetusta (luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679)) ja sitä täsmentävää ja täydentävää kansallista tietosuojalakia (1050/2018). Edellä mainittuja säädöksiä sovelletaan sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Ehdotettu varhaiskasvatuslain muutos ei kuitenkaan kohdistu suoraan varhaiskasvatuksessa olevien lasten tai heidän huoltajiensa tietoihin.

Henkilötietojen käsittelyä liittyy myös ehdotettuun rekisteröintimenettelyyn. Rekisteröintimenettelyssä henkilötietoja käsiteltäisiin ensisijaisesti aluehallintovirastoja ja Valvira koskevien lakisääteisten velvoitteiden noudattamiseksi, jolloin käsittelyperusteena olisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Yksityisen palveluntuottajan rekisteröintiä käsitellessään aluehallintovirastot käsitelisivät henkilötietoja, kuten nimi- ja yhteystietoja palveluntuottajan toimitusjohtajasta tai muusta liiketoiminnasta vastaavasta henkilöstä sekä tietoja päiväkodin johtajasta. Kuten lupamenettelyssä myös rekisteröintimenettelyssä Soteri-rekisteriin tallennettaisiin tiedot varhaiskasvatuksen yksityisistä palveluntuottajista ja niiden toimipaikoista. Aluehallintovirastot ja Valvira ovat sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 11 §:n 2 momentin perusteella rekisterin yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisteröintimenettelyssä henkilötietoja käsiteltäisiin vastaavasti kuin lupamenettelyssä ja käsiteltäväksi tulevat henkilötiedot pysyisivät pääosin samoina kuin lupaprosessissa. Rekisteriin tallennettavat tiedot vastaisivat pääasiassa hakemukseen sisältyviä tietoja. Tietosuojasetuksessa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei tallennettaisi rekisteriin. Rekisteriin tallennettaisiin edelleen myös valvonnan kannalta

tarpeellisia tietoja. Rekisteröintiin liittyvät henkilötiedot poistettaisiin rekisteristä viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta.

Voimassa olevasta sääntelystä poiketen ehdotetaan, että yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamisen yleisenä edellytyksenä olisi jatkossa, että palveluntuottajalla ei ole sellaisia Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden. On mahdollista, että nämä tiedot voisivat sisältää myös henkilötietoja. Jotta aluehallintovirasto pystyisi selvittämään Tullin perimien maksujen tilanteen velvoitteidenhoitoselvitysten avulla, tulisi niille 42 §:n 4 momentissa säädettyjä tiedonsaantioikeuksia laajentaa kattamaan nämä tiedot. Aluehallintovirastolla ja Valviralla on jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla tiedonsaantioikeus vastaavanlaisiin tietoihin, esimerkiksi veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin. Näin ollen esityksessä ehdotettu muutos on henkilötietojen suojan näkökulmasta varsin pieni.

Esityksessä ei muutettaisi lupamenettelyssä käytössä olleita tiedonhallinnan vastuita, hakemiseen tai päätökseen liittyvien asiakirjojen tietosisältöä, julkisuutta tai salassapitoa taikka tietojen luovutustapoja. Esityksen ei näin arvioida muuttavan lupamenettelyssä käytössä olleita tietoturvaluovutustoimenpiteitä. Esityksellä säädettäisiin edellä kuvatusti aluehallintovirastolle ja Valviralle oikeus saada tietoja palveluntuottajasta Tullin perimiin maksuihin liittyen. Tämä edellyttäisi, että aluehallintovirasto ja Valvira saisivat Harmaan talouden selvitysyksiköltä jatkossa Tullin perimiin maksuihin liittyvät tiedot osana velvoitteidenhoitoselvityksiä.

Ehdotetulla muutoksella arvioidaan olevan joitakin kertaluontoisia ja pienimuotoisia vaikutuksia Soteri-rekisteriin. Rekisteröintimenettelyssä ehdotetaan säilytettävän käytössä ollut lupamenettelyn tekninen prosessi soveltuvin osin, jonka myötä muun muassa hakemiseen, yleisten edellytysten tarkastamiseen ja päätöksentekoon liittyviin prosesseihin järjestelmässä ei tarvitsisi tehdä prosessitason muutoksia. Palveluntuottajan ja sen toimipaikan lupa muuttuisi rekisteröinniksi, mutta rekisteröintiä edelleen haettaisiin, toimipaikka tarkastettaisiin, rekisteröinnistä tehtäisiin päätös sekä palveluntuottajaa koskeva rekisteröinti voitaisiin peruuttaa. Ehdotuksen myötä prosessi muuttuisi lupamenettelystä rekisteröintimenettelyksi. Käsittemuutoksilla olisi vaikutusta aluehallintovirastojen sekä Valviran tiedonhajaussuunnitelmiin sekä mahdollisesti tiedonhallintamalleihin. Soterin asiointipalvelussa, asiakirjamalleissa ja ohjeistuksissa käytetty käsitteistö tulisi muuttaa luvasta rekisteröinniksi. Käsittemuutosten lisäksi esitetty muutos edellyttää voimassa olevien asiakirjojen hallintaan pienimuotoisia muutoksia. Soteriin on siirretty ilmoitusmenettelyn mukaiset ilmoitukset vanhasta Valveri-rekisteristä, joita ei ole muutettu vielä siirtymäajan puitteissa lupamenettelyn mukaisiksi luviksi sekä tallennettu lupamenettelyn mukaiset uudet luvat. Tiedonhallinnan kannalta on tärkeää, että ilmoitusten ja lupien historiatieto on jatkossa rekisteröintimenettelyyn siirtymisen myötä saatavilla. Nykyisiä päätösasiakirjatyypppejä, ilmoitusmenettelyn mukainen ilmoitus ja lupamenettelyn mukainen lupa, tulisi laajentaa, jotta uudet rekisteröinnit voitaisiin jatkossa tallentaa Soteriin sekä säilyttää päätösasiakirjatypin historiatieto. Tämän voidaan toteuttaa esimerkiksi luomalla uusi päätöksen tyyppi rekisteröinneille.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia Soteriin on tarkasteltu myös voimaantuloaikataulun sekä aluehallinnon uudistuksen näkökulmasta. Muutoksen tietojärjestelmävaikutuksia kartoittaessa on pyritty ratkaisuun, jossa Soteri-rekisteriin tulisi tehdä mahdollisimman vähän muutoksia ja että muutokset ovat toteutettavissa ehdotetussa aikataulussa ottaen huomioon myös aluehallintouudistuksen tiedonhallintavaikutusten laajuus.

Yritysvaikutukset

Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden harjoittamisen edellytyksenä oleva lupa korvautuisi esitetyllä rekisteröintimenettelyllä. Rekisteröintiprosessi pysyisi soveltuvin osin samana kuin nykyisessä lupamenettelyssä. Tarkoituksena on, että jatkossakin palveluntuottajat toimittaisivat rekisteröintiä koskevat tiedot sähköisesti Soteri-rekisterin kautta aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto voisi rekisteröintimenettelyssä hyödyntää Soteri-rekisterin teknisiä rajapintoja muiden viranomaisten rekistereihin ja Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä, eikä rekisteröintiä hakevan tarvitsisi itse hankkia ja toimittaa kaikkia vaadittuja tietoja. Kuten nykyisinkin, olisi yksityisten palveluntuottajien kuitenkin toimitettava rekisteröinnin yhteydessä aluehallintovirastolle joitakin tietoja erikseen siltä osin kuin niitä ei saada suoraan viranomaisten välisellä tiedonvaihdoilla.

Esityksessä ehdotetaan, että palveluntuottajien yleisten edellytysten tarkastamiseen kuuluisi jatkossa Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntien selvittäminen. Aluehallintovirastolla on mahdollisuus saada tieto Tullin perimien maksujen laiminlyönneistä Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamassa velvoitteidenhoitoselvityksessä, joten muutoksen ei arvioida aiheuttavan hallinnollista taakkaa yksityisille palveluntuottajille.

Rekisteröintimenettelyn kustannukset katettaisiin palveluntuottajilta perittävillä maksuilla. Esityksessä ehdotetaan, että lain voimaan tullessa sekä luvan että aikaisemman ilmoitusmenettelyn perusteella rekisteröidyt palveluntuottajat saisivat jatkaa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista. Näiden toimijoiden voimassa olevien lupien ja rekisteröityjen ilmoitusten muuttaminen esityksessä ehdotetuiksi rekisteröinneiksi tehtäisiin viranomaisen toimesta ja se olisi palveluntuottajalle maksutonta.

Uusien alalle tulevien palveluntuottajien näkökulmasta keskeinen yritysvaikutus olisi päiväkotitoiminnan aloituksen aikaistaminen siten, että toimitiloihin tehdyn tarkastuksen jälkeen toiminnan voisi aloittaa ennen rekisteröintipäätöstä. Tämä nopeuttaisi yksityisen päiväkotitoiminnan aloittamista ja mahdollistaisi elinkeinon harjoittamisen, mikäli rekisteröintimenettely viivästyisi esimerkiksi rekisteröintiviranomaisen käsittelyruuhkien takia. Toiminnan aloittamisajankohta olisi myös ennakoitavampi, mikä todennäköisesti helpottaisi asiakashankintaa ja näin pienentäisi palveluntuottajan taloudellista riskiä. Voimassa olevassa lupamenettelyssä uuden varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnan aloittaminen on saattanut rekisteröinnin käsittelyajan vuoksi viivästyä useita viikkoja, jolla on saattanut olla merkittäviä vaikutuksia palveluntuottajan taloudelle (esimerkiksi vuokra- tai henkilöstökulut). Myös perheiden näkökulmasta on ollut negatiivista, että varhaiskasvatuspaikkaa on joutunut odottamaan ennakoimattoman ajan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedossa on, että noin 41 prosenttia yksityisistä palveluntuottajista on hakenut lokakuuhun 2024 mennessä toiminnalleen luvan ja maksanut tarvittavat maksut. Lupamenettelyn siirtymäaikaa on jäljellä vuoden 2026 loppuun asti. Esityksen myötä ne palveluntuottajat, jotka ovat lain voimaantullessa rekisteröity ilmoitusmenettelyn perusteella, ja jotka eivät ole hakeneet lupamenettelyn siirtymäaikana lupaa, saisivat jatkaa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista ilman, että tämä edellyttäisi palveluntuottajilta toimenpiteitä tai toimijoiden yleisten edellytysten tarkastamista. Tämän voidaan arvioida pienentävän jonkin verran ilmoitusmenettelyn perusteella toimintaa harjoittavien yksityisten palveluntuottajien hallinnollista taakkaa, kun ne saisivat jatkaa toimintaansa aikaisemman rekisterimerkinnän perusteella ilman erillistä lupa- tai uudelleenrekisteröintiprosessia. Luvan voimassa olevan lainsäädännön perusteella jo hakeneet palveluntuottajat ovat maksaneet tarvittavat lupamaksut, joten näiden toimijoiden näkökulmasta tilanne voi näyttäytyä epäyhdenvertaisena.

Esitetyllä rekisteröintimenettelyllä ei arvioida olevan vaikutuksia yksityisten palveluntuottajien tai uusien perustettavien toimipaikkojen lukumäärään. Esityksellä ei olisi vaikutuksia yksityisiin perhepäivähoitajiin, sillä yksityinen perhepäivähoito jäisi edelleen ilmoitusmenettelyn piiriin.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä myös osaltaan pyritään ehkäisemään harmaata taloutta. Harmaa talous tarkoittaa yleensä maksujen ja velvoitteiden tarkoituksellista laiminlyöntiä yritystoiminnassa tai siihen rinnastettavassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuslaissa on jo aikaisemminkin asetettu yksityisten palveluntuottajien toiminnalle edellytyksiä, joiden on täyttyvä koko sen ajan, kun palveluja tuotetaan. Yksityisen päiväkotitoiminnan yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden, luotettavuuden ja toiminnan jatkuvuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, että palveluntuottajien taloudelliset ja varhaiskasvatuksen laatuun liittyvät toimintaedellytykset selvitetään. Esimerkiksi Ruotsissa on havaittu sosiaali- ja terveystaloudellisia tilanteita, joissa yksityinen palveluntuottaja on ollut kytköksissä järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja talousrikoksiin. Tämän vuoksi myös ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä olisi lähtökohtana, että palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan varhaiskasvatuslain 43 a §:ssä säädetyt edellytykset. Palveluntuottajan rekisteröintivaiheessa tehtävä yleisten edellytysten tarkastaminen olisi ennakollista valvontaa, jossa keskeistä on sen selvittäminen ja arvioiminen, miten palveluntuottaja kykenee huolehtimaan palvelunsa tuottamisesta, sen jatkuvuudesta sekä yritystoimintaan ja palvelun tuottamiseen liittyvien lakisääteisten velvollisuuksien täyttämistä toiminnan aloittamisen jälkeen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Palaaminen aikaisempaan ilmoitusmenettelyyn

Esitystä valmistellessa on arvioitu vaihtoehtona aikaisemmin voimassa olleeseen ilmoitusmenettelyyn palaamista. Aikaisemmin ilmoitusmenettelyssä sekä kunnalla ilmoituksen vastaanottajana ja toisaalta aluehallintovirastolla rekisteriviranomaisella oli päällekkäisiä tehtäviä esimerkiksi yksityisen palveluntuottajan yleisten edellytysten tarkastamisessa. Lupamenettelyyn siirryttäessä eri viranomaisten rooleja selkeytettiin. Lisäksi varhaiskasvatustoimijan näkökulmasta prosessi yksinkertaistui, koska lupahakemus tehdään suoraan sille viranomaiselle, joka tekee päätöksen luvan myöntämisestä tai myöntämättä jättämisestä. Menettely myös kevenyi, koska lupa on palveluntuottajakohtainen, eikä jokaiselle toimipaikalle haeta omaa lupaa. Ilmoitusmenettelyssä palveluntuottajan yleiset edellytykset tarkastettiin jokaisen uuden päiväkodin osalta erikseen kahden viranomaisen toimesta. Mikäli ilmoitusmenettelyyn palattaisiin, olisi vaikutus tältä osin päinvastainen, jolloin palveluntuottajien ja viranomaisten hallinnollinen taakka lisääntyisi.

Lupamenettelyä säättämisen yhteydessä sivistysvaliokunta katsoi, että ilmoitusmenettelyssä toiminnanharjoittajan asema on kaiken kaikkiaan tulkinnanvaraisempi ja viranomaisen harkinnanvaraisista päätöksistä riippuvaisempi kuin lupamenettelyssä. Koska lupamenettelyn perusteet ja oikeusvaikutukset on määritelty ilmoitusmenettelyä selkeämmin, voidaan tämän arvioida vahvistavan toiminnanharjoittajan aseman ennakoitavuutta (SiVM 4/2022 vp, s. 5).

On lisäksi huomioitava, että lupamenettelyn aikana on otettu käyttöön uusi rekisteri palveluntuottajien tietojen tallentamista varten. Ennen lupamenettelyn voimaantuloa yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan tiedot tallennettiin Valveri-rekisteriin. Nykyisin tiedot tallennetaan Soteriin, joka kokoaa yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio- ja palvelutiedot sekä yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajien ja päiväkotien tiedot yhteen paikkaan. Uuden rekisterin käyttöönotto ja tietojärjestelmäkehittäminen on helpottanut ja tehostanut menettelyä entisestään sekä palveluntuottajan että viranomaisen näkökulmasta. Nykyisin palveluntuottajan on toimitettava lupakäsittelyä ja rekisteröintiä varten tiedot lupaviranomaiselle sähköisen asiointipalvelun kautta, ja tähän liittyvät prosessit poikkeavat entisen ilmoitusmenettelyn käsittelyprosesseista. Mikäli aikaisempaan menettelyyn palattaisiin, jouduttaisiin Soteri-rekisteriin tekemään muutoksia ja räätälöintejä ilmoitusmenettelyn tarpeisiin, millä tulisi olemaan myös kustannusvaikutuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on kunnilta ja aluehallintovirastoilta saamansa palautteen perusteella siinä käsityksessä, että nykyinen prosessi toimii sujuvasti ja hallinnollinen taakka on keventynyt aikaisempaan verrattuna. Tämän vuoksi on perusteltua, että prosessi säilytetään soveltuvin osin samana myös rekisteröintimenettelyssä.

5.1.2 Aluehallintovirastot tarkastaisivat toimipaikat

Hallitusohjelma kirjauksen mukaan ilmoitusmenettelyyn palattaessa toiminnan käynnistäminen edellyttäisi, että aluehallintovirasto on tarkastanut toimipaikan. Lainvalmistelun aikana tätä toteuttamisvaihtoehtoa ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Kuten voimassa olevassa lupamenettelyssä myös ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä toimitilojen tarkastamisen yhteydessä tulisi tehdä yhteistyötä kunnan viranomaisten, kuten rakennusvalvonnan ja terveydensuojeluviranomaisen, kanssa. Koska kunta on yksityisen varhaiskasvatuksen ensisijainen valvontaviranomainen ja sillä on tilojen tarkastamiseen vaadittava osaaminen, on tarkoituksenmukaista, että kunta suorittaa jatkossakin toimitilojen tarkastuksen. Mikäli toimipaikkojen tarkastaminen siirrettäisiin aluehallintoviraston tehtäväksi, vähentyisi myös kunnan ja sen alueelle pyrkivien palveluntuottajien välttämätön vuorovaikutus.

Lainvalmistelussa on arvioitu, että toimitilojen tarkastamisen siirtäminen aluehallintovirastoille ei keventäisi menettelyä, sillä aluehallintovirastoilla ei ole toimipaikkojen tarkastamiseen resursseja. Aluehallintovirastojen henkilöstöressurssien puute voisi vaikuttaa suoraan menettelyn nopeuteen ja siten päiväkotitoiminnan aloittamiseen. Lisäksi toimitilojen tarkastaminen merkitsisi aluehallintovirastolle uutta tehtävää, jolla olisi todennäköisesti kustannusvaikutuksia. Kustannukset tulisi kattaa varhaiskasvatuksen palveluntuottajilta perittävillä tarkastus- ja rekisteröintimaksuilla, jolloin niihin kohdistuisi korotuspainetta.

5.1.3 Voimaantuloajankohta

Valmistelun aikana arvioitiin vaihtoehtona, että ehdotetut muutokset olisivat tulleet voimaan vasta lain 326/2022 siirtymäajan päätyttyä, eli 1.1.2027 alkaen. Tässä toteuttamisvaihtoehdossa kaikki tällä hetkellä yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavat olisivat hakeneet toiminnalleen luvan lupamenettelyn siirtymäaikana, jolloin kaikkien toimijoiden yleiset edellytykset olisivat tulleet tarkastetuiksi luvan hakemisen yhteydessä. Lupamenettelyn läpikäyneiden toimijoiden luvat olisi muutettu viran puolesta esityksen mukaisiksi rekisterimerkinnöiksi. Tämän vaihtoehdon vahvuutena pidettiin sitä, että kaikkien yksityistä varhaiskasvatusta harjoittavien palveluntuottajien toiminnan harjoittamisen yleiset edellytykset olisivat tulleet tarkastetuiksi, minkä voidaan nähdä turvaavan yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden laatua. Vaihtoehdon voidaan arvioida myös olevan palveluntuottajien kannalta yhdenvertaisin.

Valmistelun aikana tunnistettiin, että tämä voimaantuloajankohta ei kuitenkaan olisi keventänyt hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti toimijoiden hallinnollista taakkaa, sillä kaikkien varhaiskasvatustoimijoiden, jotka olisivat halunneet jatkaa päiväkotitoiminnan harjoittamista 31.12.2026 jälkeen, olisi tullut hakea toiminnalleen lupaa. Näille toimijoille olisi aiheutunut jonkin verran lisätyötä ja lisäkuluja luvan hakemisesta.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos oli lausunnolla 10.3.2025–7.4.2025. Lausuntoa pyydettiin kunnilta, yksityisiltä palveluntuottajilta, viranomaisilta, liitoilta, järjestöiltä, yhdistyksiltä sekä muilta keskeisiltä toimijoita yhteensä 36 kpl. Pyydetyiltä tahoilta lausuntoja saatiin 19 kpl. Yhteensä lausuntoja tuli 20 kpl.

Lausunnon antoivat: aluehallintovirastot (valmisteltu yhteistyönä), Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Espoon kaupunki, Harmaan talouden selvitysyksikkö, Helsingin kaupunki, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, oikeusministeriö, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Rovaniemen kaupunki, Sivistysala Sivista ry, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira, Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestö Tehy ry yhteistyössä Suomen lastenhoitoalan ammattilaiset Slal ry:n kanssa, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vaasan kaupunki, valtiovarainministeriö, Vantaan kaupunki ja Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto VOL ry.

Lausunnonantajien näkemykset esityksestä jakautuivat. Ne lausunnonantajat, jotka kannattivat esitystä, toivat esille, että nykyinen lupamenettely on viivästyttänyt uuden yksikön toiminnan aloittamista. Muutoksen katsottiin helpottavan myös kunnan asiakasohjausta. Ne lausunnonantajat, jotka vastustivat luvanvaraisuudesta luopumista, totesivat varhaiskasvatuspolitiikan muuttuneen useasti lyhyen ajan sisällä ja arvioivat, ettei muutoksella kevennetä palveluiden järjestäjien hallinnollista työtä.

Lausunnonantajat pitivät tärkeänä sitä, että esityksessä säilytetään malli, jossa kunnan monijäseninen toimielin tarkistaa, että toimintaan tarkoitetut tilat soveltuvat päiväkotitoimintaan ja aluehallintoviranomainen tarkistaa edelleen, että palveluntuottajan yleiset edellytykset täyttyvät. Lisäksi pidettiin hyvänä, että lapsiin kohdistuvan elinkeinon sääteily nojaa ennakkolliseen valvontaan.

Lausunnonantajat eivät nähneet tarkoituksenmukaisena, että aikaisempaan ilmoitusmenettelyyn palattaisiin sellaisenaan. Myös terminologista valintaa ”rekisteröintimenettelystä” pidettiin perusteltuna ja selkeänä, koska ehdotus ei täysin vastaa aiemman ilmoitusmenettelyn toimintatapaa.

Toiminnan aloittamisen ajankohtaa toivottiin täsmennettävän. Esitykseen täsmennettiin, että uusi palveluntuottaja saisi aloittaa toimintansa, kun palveluntuottajan on katsottu täyttävän 43 a §:ssä tarkoitetut yleiset edellytykset, sen toimipaikka on tarkastettu 44 b §:n mukaisesti ja kunta on koostanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta. Toimipaikan tarkastukseen liittyvää 44 b §:ä täsmennettiin tiedoksiannon osalta siten, että kunnan monijäseninen toimielin antaisi tarkastuskertomuksen tiedoksi palveluntuottajalle viipymättä sen valmistuttua. Tarkastuskertomuksen saatuaan palveluntuottaja voisi aloittaa päiväkotitoiminnan.

Osa lausunnonantajista kannatti esityksen mukaista voimaantuloaikaa 1.1.2026. Osa lausunnonantajista, kuten aluehallintovirastot ja Valvira, puolestaan katsoivat, että voimaantuloa tulisi lykätä vähintään vuodella. Lykkäystä perusteltiin muun muassa valtion

aluehallinnon uudistuksella, jolla on laajoja vaikutuksia Soteri-rekisteriin. Esitykseen lisättiin annetun palautteen perusteella tieto kyseisestä virastomuutoksesta, jossa perustetaan valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto, LVV. Kyseiseen virastoon kootaan kaikki Valviran tehtävät, suurin osa nykyisten aluehallintovirastojen lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävistä sekä pääosa ELY-keskusten ympäristöön liittyvistä tehtävistä. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan olisi syytä arvioida, miten varhaiskasvatuslain muuttamisesta johtuvat muutostarpeet vaikuttavat Soterin toiminnan kokonaisuuteen. Annetun palautteen perusteella tiedonhallintavaikutuksia ja taloudellisia vaikutuksia täydennettiin Soteri-rekisterin ja rekisteröintikustannusten osalta.

Aluehallintovirastot ehdottivat, että rekisteröinnin muutoksen hakemisesta säädettäisiin oma pykälä tai ehdotettuihin pykäliin tehtäisi tarkennus, jossa luettelaisiin tilanteet, joissa muutosta tulee hakea. Lakiehdotuksen 44 a §:n täsmennettiin olennaisten muutosten osalta siten, että rekisteröinnin muuttaminen olisi sidottu 44 a § 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitettuihin olennaisiin muutoksiin. Esitystä täydennettiin voimaantulon osalta myös siten, että jos lupaa tai luvan muutosta on haettu ennen lain voimaantuloa ja hakemuksen käsittely ajoittuu lain voimaantulon jälkeen, voitaisiin hakemus ratkaista rekisteröintinä, sillä lupa- ja rekisteröintihakemukset ovat sisällöltään samanlaiset. Lisäksi ehdotuksen 44 d §:ään lisättiin mahdollisuus peruuttaa yksittäisen toimipaikan rekisteröinti.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan esityksen vaikutusten arviointia tulisi täydentää siltä osin, että siitä ilmenisivät keskeiset tekijät, joiden ansiosta hallinnollinen työ esitetyksi kevenisi ja nopeutuisi. Vaikutusten arviointia täydennettiin lausunnon perusteella. Lisäksi esityksen säättämisyjärjestysperusteluihin lisättiin arvio yksityisen varhaiskasvatuksen järjestämisen suhteesta perustuslain 124 §:ään eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausunnon vuoksi.

Oikeusministeriön antaman lausunnon perusteella varhaiskasvatusrikkomusta koskevaa 49 §:ää muutettiin siten, että pykälän mukaisen kriminalisoinnin piiriin kuuluvat tekotavat muutettaisiin vastaamaan ehdotettua rekisteröintimenettelyä. Lisäksi pykälän selkeyden ja luettavuuden lisäämiseksi tekotavat eriteltäisiin omiksi kohdiksi. Myös kuulemissäännös erotettiin omaksi momentiksi. Henkilötietojen käsittelyä täsmennettiin kansallisen liikkumavaran ja rikostaustaotteen osalta.

7 Säännöskohtaiset perustelut

42 §. *Tiedonsaantioikeudet.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Tiedonsaantioikeudet”. Lisäksi pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että aluehallintovirastoilla ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus saada tietoja Tullin perimistä maksuista, jos tieto on välttämätön yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista kokevan hakemuksen käsittelemiseksi tai 43 a §:ssä tarkoitettujen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tai valvomiseksi. Säännökseen tehtäisiin myös tekniset muutokset siten, että maininta luvan hakemisesta poistettaisiin.

43 a §. *Yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleiset edellytykset.* Kuten voimassa olevassa lupamenettelyssä myös ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä olisi lähtökohtana, että palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan varhaiskasvatuslain 43 a §:ssä säädetyt edellytykset. Nämä edellytykset pysyisivät pääosin entisellään. Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että päiväkotitoiminnan harjoittamisen yleisenä edellytyksenä olisi jatkossa, että palveluntuottajalla ei ole sellaisia Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden. Näiden

velvoitteiden laiminlyönnit otettaisiin harkinnanvaraisesti huomioon kiinnittäen erityisesti huomiota sääntelyn tarkoitukseen.

Harmaan talouden selvitysyksikön velvoitteidenhoitoselvityspalvelu sisältää vero- ja sosiaalivakuuttamistietojen lisäksi myös tiedot Tullin perimiin maksuihin liittyvien velvollisuuksien hoitamisesta. Näin ollen rekisteröintiviranomainen voisi hankkia tiedot Tullin maksuista velvoitteidenhoitoselvitysten avulla, eikä palveluntuottajan tarvitsisi itse hankkia tarvittavia selvityksiä. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on antaa kokonaiskuva siitä, miten selvityksen kohde on hoitanut julkisoikeudelliset velvoitteensa. Velvoitteitaan laiminlyövä toimija saa muihin verrattuna perusteettomasti etua välttämällä julkisoikeudellisia maksuja ja haittaa toiminnallaan tasapuolista kilpailua. Lisäksi säännönmukainen velvoitteiden laiminlyöminen voi osoittaa palveluntuottajan toimivan tavalla, joka voi vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen asiakasturvallisuuteen sekä palvelujen laatuun ja joka ei ole palvelujen ja sääntelyn tarkoitukseen nähden hyväksyttävää. On tärkeää, että muiden jo tällä hetkellä selvittävien julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisen lisäksi yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavalta palveluntuottajalta selvitetäisiin jatkossa myös Tullin perimien maksujen tilanne. Jotta näitä tietoja voitaisiin käyttää yksityisen palveluntuottajan luotettavuuden arvioinnissa, tulisi aluehallintovirastoilla ja Valviralla olla salassapitosäännösten estämättä oikeus näiden tietojen saamiseen muilta viranomaisilta. Tämän vuoksi myös 42 §:n 4 momentissa säädettyihin tiedonsaantioikeuksiin ehdotettaisiin esityksessä muutoksia.

Pykälän 2 ja 3 *momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksissä viitattaisiin jatkossa lupaviranomaisen sijaan rekisteröintiviranomaiseen.

44 §. *Oikeus harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa.* Voimassa olevaa 44 §:ää ja sen otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että yksityistä päiväkotitoimintaa koskevan luvan sijasta pykälässä säädettäisiin oikeudesta harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa. Pykälän 1 *momentin* mukaan oikeus harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa sidottaisiin siihen, että palveluntuottajaa ja sen toimipaikkoja koskevat tiedot on rekisteröity Valviran ja aluehallintovirastojen ylläpitämään valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin eli Soteriin. Rekisteröinnistä tulisi olla annettuna 46 §:n 1 momentin mukainen päätös. Rekisteröinti tarkoittaa, että palveluntuottaja on toimittanut sekä palveluntuottajaa että sen toimipaikkoja koskevat tarvittavat tiedot ja että rekisteröintiviranomainen on katsonut niiden täyttävät laissa säädetyt edellytykset rekisteröinnille.

Pykälän 2 *momentin* mukaan uusi palveluntuottaja saisi kuitenkin aloittaa toimintansa 1 momentista poiketen jo silloin, kun rekisteröintiviranomainen on tarkastanut palveluntuottajan täyttävän 43 a §:ssä tarkoitetut yleiset edellytykset ja kunnan monijäseninen toimielin suorittanut 44 b §:n mukaisesti tarkastuksen varhaiskasvatuksen toimipaikassa ja koostanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita. Ehdotetun 44 b §:n 3 momentin mukaan kunnan monijäsenisen toimielimen tulisi antaa tarkastuskertomus viipymättä tiedoksi palveluntuottajalle sen valmistuttua. Tarkastuskertomuksen saatuaan palveluntuottaja voisi aloittaa päiväkotitoiminnan. Tällä nopeutettaisiin ja sujuvoitettaisiin päiväkotitoiminnan aloittamista, kun palveluntuottajan ei tarvitsisi jäädä odottamaan rekisteröintipäätöksen ja rekisteröinnin tekemistä.

44 a §. *Rekisteröintiä varten annettavat tiedot.* Pykälää ja sen otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi niin, että luvan hakemisen sijaan pykälässä säädettäisiin rekisteröintiä varten annettavista tiedoista. Yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröimiseksi tulisi tehdä hakemus, jonka olisi sisällettävä 1 *momentissa* säädetyt tiedot. Rekisteröintihakemuksen sisältö olisi sama kuin voimassa olevan lain 44 a §:n 1 momentissa säädetty lupahakemuksen sisältö. Sääösteknisenä muutoksena pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevasta 46 §:n 1

momentista säännös palveluntuottajan velvollisuudesta toimittaa tiedot rekisteröintiä varten sähköisen asiointipalvelun kautta. Sähköisellä asiointipalvelulla tarkoitettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetun Soterin sähköistä asiointia.

Pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus luvan hakemiseen. Kunnan lakisääteiseen tehtävään yksityisen palveluntuottajan ohjauksessa ja neuvonnassa yksityisen varhaiskasvatustoiminnan tuottamiseen liittyen ei ehdoteta muutoksia, vaan se säilyisi ennallaan.

Pykälän 3 momentin mukaan palveluntuottajan olisi haettava rekisteröinnin muuttamista, mikäli 1 momentin 1–4 kohdissa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Olennaisena muutoksena olisi pidettävä ainakin, jos toimipaikkoja lisätään tai vähennetään, olemassa olevaa toimipaikan tiloja laajennetaan tai supistetaan, toimipaikka muuttaa toiseen osoitteeseen, varhaiskasvatuspaikkojen määrää lisätään tai vähennetään taikka varhaiskasvatuksen järjestämisessä 13 §:n mukaisesti tapahtuu muutos. Päiväkodin johtajan muutoksesta tehtäisiin jatkossakin 45 §:n mukainen ilmoitus, eikä se edellyttäisi rekisteröinnin muutoshakemuksen tekemistä. Rekisteröinnin muuttamista koskevan hakemuksen tulisi sisältää pykälän 1 momentissa säädetty tiedot niiltä osin kuin ne ovat tarpeen muutoshakemuksen ratkaisemiseksi. Rekisteröintiviranomainen voisi tarvittaessa pyytää palveluntuottajaa täydentämään tietoja, mikäli ne ovat puutteellisia. Muutosta ei saisi toteuttaa ennen kuin rekisteröintiviranomainen on rekisteröinyt muutoksen. Mikäli muutos kuitenkin koskisi uuden toimipaikan perustamista, saisi toiminnan aloittaa heti, kun toimipaikka on tarkastettu 44 b §:n mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita. Palveluntuottajan ei siis tarvitsisi jäädä odottamaan muutoksen rekisteröintiä.

Pykälän 4 momentin asetuksenantovaltuuteen tehtäisiin teknisluonteinen korjaus, jossa lupahakemuksen sijaan viitattaisiin hakemukseen. Asetuksenantovaltuuden sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

44 b §. Päiväkodin toimipaikan tarkastus. Pykälä ja sen otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Voimassa olevassa laissa pykälässä säädetään luvan myöntämisestä. Koska esityksen mukaan lupamenettelystä luovuttaisiin, ei säännös olisi enää tarpeen. Esityksessä ehdotetaan, että pykälässä säädettäisiin jatkossa varhaiskasvatuksen toimipaikkaan tehtävästä tarkastuksesta. Sen sisältö pysyisi pääosin samana kuin voimassa olevan lain 44 a §:n 3 momentissa.

Pykälän 1 momentin mukaan rekisteröintiviranomaisen tulisi rekisteröintiä koskevan hakemuksen saatuaan ja uuden palveluntuottajan kyseessä ollessa 43 a §:ssä tarkoitetut yleiset edellytykset tarkastettuaan pyytää suorittamaan tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa. Kuten voimassa olevassa lupamenettelyssä myös rekisteröintimenettelyssä tarkastuksen tekisi kunnan monijäseninen toimielin. Tarkastuksen suorittamista varten kunnan toimielimen tulisi saada rekisteröintiviranomaiselta kopio palveluntuottajan tekemästä hakemuksesta. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulisi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa varmistaa tilojen soveltuvuus varhaiskasvatuksen järjestämiselle välittömästi pyynnön saatuaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tarkastuksen yhteydessä toimipaikan hakemuksen tekijän tulisi esittää kunnalle 48 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote muuhun kuin työsuhteeseen henkilöystävälliseen kuuluvan osalta. Tämä ei muuttuisi nykytilanteeseen nähden.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan tulisi osana tarkastusta tarvittaessa pyytää lausunto pelastus-, rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulisi koostaa tarkastuksesta rekisteröintiviranomaiselle tarkastuskertomus, johon

liitettäisiin tieto muiden viranomaisten lausunnoista sekä kirjattaisiin tieto omavalvontasuunnitelman ja rikosrekisteriotteen esittämisestä. Aikaisemmassa lupamenettelyssä kunta on koostanut lausunnon suorittamastaan tarkastuksesta. Rekisteröintimenettelyssä kyseisestä lausunnosta käytettäisiin nimitystä tarkastuskertomus. Kunta antaisi palveluntuottajalle tarkastuskertomuksen tiedoksi viipymättä sen valmistuttua.

44 c §. Toiminnan lopettaminen. Voimassa olevassa laissa pykälässä säädetään luvan muuttamisesta ja toiminnan lopettamisesta ilmoittamisesta. Koska esityksen mukaan rekisteröinnin muuttamisesta säädetäisiin 44 a §:n 2 momenteissa, ehdotetaan, että jatkossa pykälässä säädetäisiin ainoastaan toiminnan lopettamisesta tehtävästä ilmoituksesta. Myös pykälän otsikkoon tehtäisiin pykälän sisällöllisestä muutoksesta johtuvat korjaukset. Palveluntuottajan olisi *1 momentin* mukaan viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnan lopettamisesta rekisteröintiviranomaiselle. Pykälän *2 momentin* mukaan rekisteröintiviranomaisen olisi saatettava toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

44 d §. Rekisteröinnin peruuttaminen. Voimassa olevan lain 44 d §:ssä säädetään luvan peruuttamisesta. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi rekisteröinnin peruuttamiseksi. Pykälän sisältö pysyisi pääosin ennallaan jäljempänä todettuja muutoksia lukuun ottamatta.

Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi viittaukset rekisteröintiviranomaiseen ja rekisteröinnin peruuttamiseen. Rekisteröinnin peruuttaminen voitaisiin tehdä samoin edellytyksin kuin luvan peruuttaminen. Rekisteröintiviranomaisen tulisi palveluntuottajaa kuultuaan peruuttaa palveluntuottajan tai sen toimipaikan rekisteröinti, jos palveluntuottaja ei täytä 43 a §:n 1 momentissa säädettyjä toiminnan harjoittamisen yleisiä edellytyksiä tai varhaiskasvatusta järjestetään muutoin olennaisesti vastoin varhaiskasvatuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Yksittäisen toimipaikan rekisteröinnin peruuttaminen voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa kyseisen päiväkodin toiminnan edellytykset eivät enää täyty. Rikkomusten tulisi olla luonteeltaan olennaisia ja vakavia, jotta rekisteröinnin peruuttamisen edellytykset täyttyvät. Rekisteröinnin peruuttaminen voitaisiin jatkossakin tehdä lähtökohtaisesti vasta silloin, jos varhaiskasvatuslaissa säädetyt valvontatoimenpiteet eivät ole olleet riittäviä.

Pykälän *2 momenttiin* tehtäisiin teknisluontoiset korjaukset, jossa viittaukset lupaviranomaiseen muutettaisiin viittauksiksi rekisteröintiviranomaiseen. Muutoin säännökseen ei ehdoteta muutoksia. Koska rekisteröinnin peruuttaminen olisi palveluntuottajan kannalta ankara toimenpide, jolla puututaan olemassa olevan toiminnan jatkamisedellytyksiin, olisi palveluntuottajalle varattava tilaisuus toiminnassa ilmenneiden puutteellisuuksien korjaamiseen.

Pykälän *3 momentin* mukaan palveluntuottajan rekisteröinti tulisi peruuttaa silloin, kun palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan päättymisestä kirjallisesti varhaiskasvatuslain 44 c §:n mukaisesti. Lisäksi säädetäisiin rekisteröintiviranomaisen oikeudesta peruuttaa palveluntuottajan rekisteröinti tilanteessa, jossa päiväkotitoimintaa ei ole harjoitettu kahteen vuoteen eikä palveluntuottaja ole ilmoittanut toiminnan lopettamisesta. Rekisterin käyttötarkoituksen kannalta on tarkoituksenmukaista, että rekisteriin olisi merkittynä ainoastaan toimijoita, jotka tosiasiaassa harjoittavat yksityistä päiväkotitoimintaa aktiivisesti.

Pykälän *4 momenttiin* ehdotetaan täsmennettäväksi, että rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen rekisteröinnin peruuttamisesta. Lisäksi säädetäisiin nykytilannetta vastaavasti, että rekisteröintiviranomaisen olisi saatettava rekisteröinnin peruuttamista koskeva päätös tiedoksi

kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *5 momentti*, jossa säädettäisiin palveluntuottajaa koskevien henkilötietojen säilytysajasta. Palveluntuottajaa koskevat henkilötiedot tulisi poistaa rekisteristä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, kun palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta tai kun päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva rekisteröinti peruutetaan 1–3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen käsittelyn tarkoituksen toteuttamista varten. Henkilötietojen suojan toteutumisen näkökulmasta on tärkeää, ettei tietoja säilytetä tarpeettoman pitkään. Vastaava säännös tietojen säilytysajasta on ollut voimassa olevan lain 46 §:n 1 momentissa.

45 §. Päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimeäminen. Pykälän 2 ja 3 *momentteja* ehdotetaan muutettavaksi siten, että luvan myöntäneen aluehallintoviraston sijaan säännöksissä viitattaisiin rekisteröintiviranomaiseen. Yksityisen palveluntuottajan olisi siis jatkossa tehtävä kirjallinen ilmoitus päiväkodin johtajan vaihtumisesta ja tämän yhteystietojen muutoksesta rekisteröintiviranomaiselle. Valvontaviranomaisen tehtävien hoitaminen edellyttää sitä, että kunnilla on ajantasainen tieto alueellaan toimivista yksityistä päiväkodeista. Tämän vuoksi 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että rekisteröintiviranomainen antaisi päiväkodin johtajan muutoksen tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle. Pykälään ehdotettavan 4 *momentin* mukaan rekisteröintiviranomainen tekisi päätöksen päiväkodin johtajan tietojen vaihtamisesta.

46 §. Tietojen tallentaminen rekisteriin. Pykälän 1 *momenttia* ehdotetaan teknisesti muutettavaksi siten, että se sisältäisi lupamenettelyn sijasta viittaukset esitettyyn rekisteröintimenettelyyn. Pykälän 1 momentin mukaisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät palveluntuottajien rekisteriä, eli Soteria, yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintiä, valvontaa ja tilastointia varten. Rekisteröintiviranomainen rekisteröisi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos ne täyttävät varhaiskasvatuslaissa laissa säädetyt edellytykset. Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien oikeusturvan takaamiseksi rekisteröintiviranomaisen olisi tehtävä päiväkotitoiminnan rekisteröimisestä, rekisteröinnin muutoksesta tai näiden hylkäämisestä valituskelpoinen päätös. Muutoksenhausta päätökseen säädettäisiin varhaiskasvatuslain 63 §:n 1 momentissa.

Rekisteröintiviranomainen tekisi päätöksen palveluntuottajan rekisteröimisestä, jos varhaiskasvatuslaissa säädetyt edellytykset päiväkotitoiminnan harjoittamiselle täyttyvät. Rekisteröintiviranomaisella ei siten olisi käytettävissään vapaata harkintaa rekisteröintipäätöksen tekemisessä. Laissa säädettyjen vaatimusten täyttymistä voitaisiin arvioida vasta sitten, kun palveluntuottaja on toimittanut rekisteröintiviranomaiselle kaikki laissa säädetyt tiedot. Jos kaikkia tarvittavia asiakirjoja ei olisi hakemuksen liitteenä, voisi rekisteröintiviranomainen nykyiseen tapaan laatia täydennyspyynnön palveluntuottajalle. Rekisteröintihakemuksen käsittelyyn sovellettaisiin hallinnon yleislakeja. Näin ollen rekisteröintiä koskeva hakemus olisi käsiteltävä hallintolain (434/2003) 23 §:n 1 momentin nojalla ilman aiheutonta viivytystä.

Mikäli arvioitavien tietojen perusteella päiväkotitoiminta vastaisi sille asetettuja edellytyksiä, annettaisiin palveluntuottajalle kirjallinen päätös päiväkotitoiminnan rekisteröimisestä tai rekisteröinnin muutoksesta. Mikäli toimitettujen tietojen perusteella rekisteröintiviranomainen katsoisi, ettei toiminta esitetystä muodostaan täytä laissa säädettyjä edellytyksiä, olisi rekisteröinti viime kädessä hylättävä. Vastaavasti palveluntuottajan toimittamissa tiedoissa voi

olla sellaisia puutteita tai ristiriitaisuuksia, ettei niiden perusteella ole mahdollista arvioida laissa säädettyjen edellytysten täytymistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin jatkossakin palveluntuottajien rekisteriin tallennettavista tiedoista. Tallennettavat tiedot pysyisivät pääosin entisellään. Momentin 1 kohtaa muutettaisiin teknisesti korjaamalla viittaukset ehdotettuihin rekisteröintimenettelyä koskeviin pykäliin. Myös 4 kohtaan tehtäisiin teknisluonteinen muutos, jossa viittaus lupamenettelyyn korjattaisiin viittaukseksi rekisteröintimenettelyyn. Vastaava korjaus tehtäisiin pykälän 3 momenttiin.

Voimassa olevan pykälän otsikko on ”Tietojen toimittaminen ja tallettaminen rekisteriin”. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”Tietojen tallentaminen rekisteriin”, sillä tallentaminen kuvaa paremmin tietojen viemistä rekisteriin.

47 §. Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos, jossa viittaukset lupaviranomaiseen ja luvan peruuttamiseen poistettaisiin. Esityksessä ehdotetaan, että tietoja, jotka koskevat varhaiskasvatuslaissa tarkoitetun toimintansa lopettanutta palveluntuottajaa, saisi julkaista ja luovuttaa Soterin julkisessa tietopalvelussa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui rekisteröintiviranomaiselle tai kun rekisteröintiviranomainen on peruuttanut palveluntuottajan rekisteröinnin. Julkisessa tietopalvelussa ei julkaistaisi henkilötietoja.

49 §. Varhaiskasvatusrikkomus. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi viittaukset rekisteröintimenettelyyn. Myös pykälän mukaisen kriminalisoinnin piiriin kuuluvat tekotavat muutettaisiin vastaamaan ehdotettua rekisteröintimenettelyä. Lisäksi pykälän selkeyden ja luettavuuden lisäämiseksi tekotavat eriteltäisiin omiksi kohdikseen.

Pykälän 1 momentin mukaan yksityistä varhaiskasvatusta järjestävä tai tuottava, joka tahallaan laiminlyö 44 §:ssä tarkoitetun rekisteröinnin hakemisen tai 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen, järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta, vaikka on saanut rekisteröintihakemukseen hylkäävän päätöksen tai rekisteröinti on 44 d §:n nojalla peruutettu, taikka järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta tai esiopetusta vastoin 58 §:ssä tarkoitettua määräystä tai kieltoa, olisi tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, varhaiskasvatusrikkomuksesta sakkoon. Pykälän 2 momenttiin eroteltaisiin kuulemissäännös omaksi momenttikseen. Säännöksen mukaan ennen syytteen nostamista syyttäjän olisi varattava kunnan monijäseniselle toimielimelle tilaisuus antaa lausuntonsa.

51 §. Valtion ohjausjärjestelmä. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisteröintiviranomaisen tehtävät kuuluisivat aluehallintovirastolle.

58 §. Määräyksen antaminen. Pykälässä on määritelty tilanteet, joiden perusteella toimipaikka tulee määrätä välittömästi suljettavaksi. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että pykälään tehtäisiin viittaukset ehdotettuun rekisteröintimenettelyyn. Toimipaikan sulkemista koskeva määräys voitaisiin antaa tilanteessa, jossa perhepäivähoitoa järjestävä tai tuottava palveluntuottaja ei ole täyttänyt ilmoitusvelvollisuuttaan, palveluntuottaja on laiminlyönyt yksityistä päiväkotitoimintaa koskevan rekisteröinnin hakemisen, palveluntuottaja on tehnyt rekisteröintihakemuksen, mutta aloittaa päiväkotitoiminnan ennen 44 b §:ssä tarkoitettua kunnan toimittamaa tarkastusta taikka tilanteessa, jossa rekisteröintihakemuksesta on tehty hylkäävä päätös tai rekisteröinti on peruutettu ja yksityinen palveluntuottaja siitä huolimatta harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa.

59 §. Viranomaisten välinen yhteistyö. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että lupaviranomaisen sijaan säännöksessä viitattaisiin rekisteröintiviranomaiseen. Viranomaisten

väliseen yhteistyövelvoitteeseen ei ehdoteta muutoksia. Pykälän 1 momentin nojalla valvontaviranomaisten ja rekisteröintiviranomaisen olisi toimittava yhteistyössä varhaiskasvatuslaissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan varhaiskasvatuslain 52 §:ssä tarkoitetun valvontaviranomaisen tulisi ilmoittaa rekisteröintiviranomaiselle, mikäli se saa tietoonsa palveluntuottajan toiminnassa 44 d §:n mukaisia rekisteröinnin peruuttamisen edellytyksenä olevia puutteita. Ennen rekisteröinnin peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä rekisteröintiviranomainen voisi pyytää valvontaviranomaisen lausuntoa.

Pykälän otsikko ehdotetaan samalla selkeyden vuoksi muutettavan muotoon ”Viranomaisten välinen yhteistyö”.

63 §. *Muutoksenhaku rekisteröinti- ja valvontaviranomaisen päätöksiin.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan varhaiskasvatuslain nojalla tehtyyn rekisteröinti- tai valvontaviranomaisen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Myös otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan pykälän uutta sisältöä. Säännöksen nojalla rekisteröintipäätöksestä voitaisiin valittaa hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutos olisi luonteeltaan tekninen, sillä muutoksenhakutie olisi vastaava kuin voimassa olevassa lupamenettelyssä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Voimassa olevan varhaiskasvatuslain 44 a §:n 4 momentin mukaan lupahakemuksen tekemisestä, sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Vastaava asetuksenantovaltuus rekisteröintimenettelyä koskien sisältyisi jatkossakin 44 a §:n 4 momenttiin. Varhaiskasvatuslain 44 e §:n 2 momentin mukaan yksityisen perhepäivähoidon harjoittamista koskevien ilmoitusten tekemisestä, sisällöstä ja ilmoitukseen liitettävistä asiakirjoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Lupa- ja ilmoitusmenettelyn liitteistä säädetään tarkemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa varhaiskasvatuksen yksityisen palveluntuottajan lupa- ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvista liitteistä (890/2022). Rekisteröintimenettelyyn siirtymisestä aiheutuvat muutokset asetukseen tullaan toteuttamaan ennen esitetyn lain voimaantuloa. Asetusmuutoksen olisi tarkoitus tulla voimaan yhtä aikaa varhaiskasvatuslakiin esitettyjen muutosten kanssa.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2026. Uusien alalle tulevien palveluntuottajien tulisi tällöin luvan sijasta hakea rekisteröintiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että ne yksityiset palveluntuottajat, jotka ovat merkittyinä palveluntuottajien rekisteriin tämän lain voimaan tullessa, saavat jatkaa toimintaansa tämän lain tultua voimaan. Rekisteröintiviranomaisen tulee viran puolesta ja maksutta muuttaa palveluntuottajalle myönnetty luvat ja tehdyt rekisteröinnit esityksen mukaisiksi rekisteröinniksi kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Jos lupaa tai luvan muutosta on haettu ennen lain voimaantuloa ja hakemuksen käsittely ajoittuu lain voimaantulon jälkeen, voitaisiin hakemus ratkaista rekisteröintinä, sillä lupa- ja rekisteröintihakemukset ovat sisällöltään samanlaiset.

Ehdotuksella varmistettaisiin, että sellainen yksityinen varhaiskasvatustoiminta, johon on myönnetty toistaiseksi voimassa oleva lupa, voisi jatkua. Lisäksi tarkoituksena on, että ne

toimijat, jotka varhaiskasvatuslain muuttamisesta annetun lain (326/2022) siirtymäsäännöksen mukaan ovat saaneet jatkaa lupamenettelyn voimaantulon jälkeen päiväkotitoimintaansa rekisterimerkinnän perusteella, saivat jatkaa edelleen toimintaansa.

Valtakunnallisen rekisterin tietosisältöjen yhdenmukaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että kaikki yksityistä varhaiskasvatusta harjoittavat palveluntuottajat saatettaisiin yhdenmukaisen rekisteröinnin piiriin. Rekisteröintiviranomainen tekisi rekisterimerkintöjen yhdenmukaistamisen kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta viran puolesta ja maksutta niiden tietojen mukaisesti, joita sillä on palveluntuottajasta ja toimipaikoista aikaisempien päätösten nojalla. Muuntamistyössä ei siten erikseen tutkittaisi palveluntuottajaa tai toimipaikkoja koskevien edellytysten täyttymistä tai tietojen kattavuutta, vaan kyse olisi rekisterinteknisestä muutostyöstä.

10 Toimeenpano ja seuranta

Aluehallintovirastot ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tukevat varhaiskasvatuksen yksityisiä palveluntuottajia rekisteröinnin hakemisessa tukimateriaalein ja ohjeistuksin. Aluehallintovirastot muuttavat nykyisiä ohjeistuksiaan vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä. Aluehallintovirastot voivat tarkastaa rekisterissä pidempään olleiden palveluntuottajien toiminnan edellytykset normaalin valvontaohjelmansa puitteissa.

11 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan hallituksen esitykseen, jota on valmisteltu valtiovarainministeriön asettamassa valtion aluehallinnon uudistusta koskevassa lainsäädäntöhankkeessa (VM114:00/2023). Hallituksen esitys (HE 13/2025 vp) on annettu eduskunnalle 13.3.2025. Esityksen myötä sekä Valviran että aluehallintovirastojen varhaiskasvatuslain mukaiset tehtävät siirtyisivät perustettavaksi esitettyyn Lupa- ja valvontavirastoon. Lupa- ja valvontavirastossa aluehallintovirastojen nykyiset toimipaikat säilyisivät ja myös nykyiset virkamiehet siirtyisivät uuteen virastoon. Valtion aluehallintouudistuksen on tarkoitus tulla voimaan yhtä aikaa tässä esityksessä ehdotettujen varhaiskasvatuslain muutosten kanssa, eli 1.1.2026 alkaen.

Aluehallintouudistusta koskeva hallituksen esitys sisältää ehdotuksia samojen lainkohtien muuttamisesta kuin käsillä oleva hallituksen esitys. Aluehallintouudistusta koskeva esityksen 97. lakiehdotuksessa ehdotetaan muuttavaksi varhaiskasvatuslain 42 §:n 4 momentti, 44 §:n 1 momentti, 45 §:n 2 momentti, 46 §:n 1 momentti sekä 51 §:n 2 momentti. Eduskuntaa pyydetään kohteliaimmin huomioimaan ja yhteensovittamaan rinnakkaiset esitykset.

12 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

12.1 Sivistyselliset oikeudet ja oikeus sosiaaliturvaan

Varhaiskasvatuksen hallinnolliset tehtävät siirtyivät sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alusta lähtien. Varhaiskasvatusta koskevien lainsäädäntöuudistusten myötä päivähoito-käsitteen sijasta aloitettiin samanaikaisesti käyttämään termiä varhaiskasvatus. Hallinnonalan siirto sekä varhaiskasvatuslain uudistamisen yhteydessä tehdyt muutokset ovat tuoneet perustuslailliseen arviointiin mukaan myös perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaisen sivistyksellisten oikeuksien elementit, minkä vuoksi varhaiskasvatusta tuleekin perustuslain näkökulmasta arvioida nykyisin sekä sosiaalisena että sivistyksellisenä oikeutena.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneesta käytännöstä johtuen perustuslain (731/1999) 19 §:n 3 momenttia tulee edelleen arvioida aina varhaiskasvatuksen yhteydessä (mm. PeVL 17/2018 vp ja PeVL 12/2015 vp). Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut varhaiskasvatuksen toteuttavan etenkin perustuslain 19 §:n 3 momentissa asetetun julkisen vallan velvollisuuden tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu (PeVL 12/2015 vp, PeVL 17/2018 vp, PeVL 21/2016 vp, PeVL 41/2021 vp).

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Ehdotetulla yksityisten varhaiskasvatuksen palveluntuottajien rekisteröitymisvelvollisuudella pyritään varmistamaan laadultaan hyviä varhaiskasvatuspalveluita, joten sääntelyn voidaan nähdä turvaavan sekä perustuslain 16 §:n 2 momentissa että 19 §:n 3 momentissa säädettyjen perusoikeuksien toteutumista.

12.2 Elinkeinonvapaus

Yksityisellä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatuslain 43 §:n mukaan varhaiskasvatusta, jonka yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö taikka julkisyhteisön perustama liikeyritys tuottaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla. Yksityinen varhaiskasvatus on voimassa olevan lainsäädännön sallima yksityisten oikeushenkilöiden harjoittama elinkeino, joka sallii voiton tavoittelun. Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Esityksessä ehdotettu rekisteröintimenettely merkitsisi, että yksityistä varhaiskasvatusta saisi harjoittaa vain sellainen palveluntuottaja, jonka on katsottu täyttävän laissa säädetty edellytykset yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiselle ja joka on rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin. Vaatimus rekisteröinnistä työn, ammatin tai elinkeinon harjoittamiseksi merkitsee rajoitusta elinkeinovapauteen. Näin ollen ehdotuksia tulee arvioida perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraisuuden olevan mahdollista poikkeuksellisesti (ks. esim. PeVL 32/2010 vp, s. 7–8). Elinkeinonharjoittajalle säädetty velvollisuus rekisteröityä elinkeinonharjoittajien rekisteriin ennen toiminnan aloittamista ei perustuslakivaliokunnan mukaan poikkea olennaisesti luvanvaraisuudesta (ks. PeVL 24/2000 vp ja 45/2001 vp sekä PeVL 10/2012 vp). Perustuslakivaliokunta katsoi, että esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain mukainen rekisteröitymisvelvollisuus tulee valtiosääntöoikeudellisesti rinnastaa luvanvaraisuuteen, ja tällaisen sääntelyn tulee täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (PeVL 96/2022 vp, s. 2). Esityksessä ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollossa käytössä olevaa menettelyä vastaavasti, että yksityistä päiväkotitoimintaa saisi harjoittaa vain palveluntuottaja, joka on rekisteröity palveluntuottajien rekisteriin ja jonka toimipaikat on rekisteröity. Rekisteröinnin peruuttaminen olisi ehdotetun 44 d §:n mukaan seuraamuksena siitä, että palveluntuottaja ei enää täytä rekisteröinnin edellytyksiä tai olennaisesti rikkoo niitä koskevia vaatimuksia. Tästä syystä ehdotuksia on aiheellista arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, erityisesti lailla säätämisen vaatimuksen, tavoitteen hyväksyttävyyden ja rajoituksen oikeasuhtaisuuden kannalta. Säännösten on lisäksi annettava riittävä ennustettavuus viranomaistoiminnasta, ja

merkitystä on myös sillä, missä määrin viranomaisten toimivaltuudet määräytyvät niin sanotun sidotun harkinnan mukaisesti (ks. esim. PeVL 10/2012, s., 4, PeVL 19/2009 vp, s. 2).

Ehdotuksen mukaan laissa olisi säännökset rekisteröinnin hakemisesta, rekisteröinnin muuttamisesta, rekisteröintipäätöksen tekemisestä sekä siitä, missä tilanteissa rekisteröinti voitaisiin peruuttaa. Sääntelyn voidaan katsoa olevan täsmällistä ja tarkkarajaista. Lakisääteiset edellytykset täyttävällä palveluntuottajalla olisi oikeus tulla rekisteröidyksi, mikä esityksen mukaan olisi yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen edellytyksenä. Rekisteröintiviranomaisen päätöksenteko perustuisi sidottuun oikeusharkintaan. Sääntelyn voidaan katsoa olevan ennustettavaa, sillä rekisteröintiviranomaisen päätöksenteon perusteet olisivat johdettavissa suoraan laista.

Lisäksi vaatimusten toteutumista arvioivan rekisteröintipäätöksen lainmukaisuus voitaisiin saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi. Perusoikeuksien rajoitusten tarkastelun yhteydessä perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös oikeusturvajärjestelyihin. Asianosaisella tulisi olla muutoksenhakumahdollisuus perusoikeutta rajoittavaan päätökseen (esim. PeVL 58/2014 vp). Tällä hetkellä muutoksenhausta valvontaviranomaisten valvonnassa ja lupaviranomaisen tekemiin päätöksiin säädetään varhaiskasvatuslain 63 §:ssä, jonka nojalla lupapäätöksestä voidaan valittaa hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Esityksessä ehdotetaan, että muutoksenhakutie aluehallintoviraston rekisteröintiviranomaisena tekemään päätökseen olisi vastaava kuin voimassa olevassa lupamenettelyssä.

Palveluntuottajiin kohdistuvat yleiset edellytykset määriteltäisiin laissa. Palveluntuottajille asetettavat edellytykset ovat välttämättömiä sekä perustuslain 19 §:n 3 momentissa että 16 §:n 2 momentissa säädettyjen oikeuksien toteuttamiseksi. Varhaiskasvatuslain 4 § edellyttää, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Sääntelyn voidaan katsoa toteuttavan lapsen etua. Lapset ovat usein erityisen suojelun tarpeessa, eivätkä välttämättä kykene itse riittävästi ilmaisemaan tahtoaan ja tarpeitaan. Tämä korostuu erityisesti varhaiskasvatusikäisten lasten kohdalla. Tämän vuoksi yksityisen palvelujen tuottajan toimintaedellytysten ennakkovalvonta on tärkeää jo ennen toiminnan aloittamista, jotta palveluissa toteutuisi asiakkaan toiveiden, tarpeiden ja mielipiteiden huomioon ottaminen, vaikka asiakkaat eivät aina voisi itse täysin asiaansa ilmaista. Edellyttämällä palveluntuottajilta tiettyjä vaatimuksia voidaan turvata lapsille ja heidän huoltajilleen laadukkaat ja turvalliset varhaiskasvatuspalvelut. Yleisten edellytysten tarkoituksena on turvata myös varhaiskasvatuspalveluiden yhdenvertaisuutta, mikä turvaa perustuslain 6 §:n toteutumista. Näin ollen rekisteröintimenettelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtainen toimenpide tavoiteltuun päämäärään nähden.

Rekisteröintiviranomainen voisi 44 d §:n mukaan peruuttaa palveluntuottajan tai sen toimipaikan rekisteröinnin, jos palveluntuottaja ei enää täytä 43 a §:n 1 momentissa säädettyjä toiminnan edellytyksiä. Rekisteröintiviranomainen voisi myös peruuttaa palveluntuottajan rekisteröinnin, jos varhaiskasvatusta järjestetään muutoin olennaisesti vastoin varhaiskasvatuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Rekisteröinnin peruuttamista koskeva sääntelyn voidaan katsoa rinnastuvan tosiasiallisesti luvan peruuttamiseen, jota perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin luvan epäämistä. Valiokunta on sen vuoksi katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että rekisterissä olevalle mahdollisesti annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (ks. esim. PeVL 58/2010 vp, s. 5–6). Ehdotettu sääntely täyttää nämä vaatimukset.

12.3 Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Pykälän 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Säännöksen esitöiden mukaan (HE 309/1993 vp, s. 45) sillä halutaan korostaa, että lapsia tulee kohdella sekä aikuisväestöön nähden tasa-arvoisina, periaatteessa yhtäläiset perusoikeudet omaavina ihmisinä että keskenään yhdenvertaisesti. Lisäksi säännös edellyttää, että lasta tulee kohdella yksilönä, eikä pelkästään passiivisena toiminnan kohteena. Säännös tarjoaa myös perustan positiiviselle erityiskohtelulle, jota tarvitaan turvaamaan lasten tasa-arvoinen asema aikuisväestöön nähden, ottaen huomioon lasten heikompi asema sekä erityisen suojelun ja huolenpidon tarve. Perustuslakivaliokunta on katsonut oikeuden varhaiskasvatukseen nimenomaisesti lapsen oikeudeksi. Näin ollen perustuslain 6 §:n 3 momentin lasten tasa-arvoa koskeva säännös on myös varhaiskasvatuksen osalta keskeinen (PeVL 12/2015 vp).

Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä silloin, kun lailla myönnetään etuja ja oikeuksia kansalaisille tai asetetaan heille velvollisuuksia. Lainsäädännölle on ominaista myös se, että se kohtelee hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen esimerkiksi tosiasiallista tasa-arvoa. Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntelyllä edellytetään lähtökohtaisesti samanlaista kohtelua muun muassa asuinpaikkaan katsomatta. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 59/2002 vp, PeVL 1/2006 vp, PeVL 38/2006 vp, PeVL 28/2009 vp, PeVL 64/2010 vp, PeVL 2/2011 vp, PeVL 12/2011 vp, PeVL 11/2012 vp).

Lainsäädännössä on tärkeää ottaa huomioon huoltajien ja lasten yhdenvertaisuus riippumatta siitä, kuka varhaiskasvatuspalvelun järjestää. Esityksessä ehdotetulla rekisteröitymisvelvollisuudella ja laissa tarkasti säädettyillä edellytyksillä palveluntuottajan rekisteröimiseksi pyritään osaltaan varmistamaan perheiden ja lasten yhdenvertaisuutta ja oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, mikä turvaa myös perustuslain 6 §:n toteutumista.

Perustuslain yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti vain ihmisiä. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut yhdenvertaisuusperiaatteella voivan olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan. Näkökulman merkitys on sitä vähäisempi mitä etäisempi tämä yhteys on. Oikeushenkilöihin kohdistuvan sääntelyn arvioinnissa on joka tapauksessa otettava korostetusti huomioon se perustuslakivaliokunnan käytännössä vakiintuneesti mainittu seikka, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Erottelut eivät kuitenkaan tällöinkään saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. PeVL 11/2012 vp, s. 2 ja siinä viitattut lausunnot).

Esityksen mukaan ne palveluntuottajat, jotka ovat lain voimaantullessa rekisteröity aikaisemman ilmoitusmenettelyn perusteella, ja jotka eivät ole hakeneet lupamenettelyn siirtymäaikana lupaa, saivat jatkaa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista ilman, että tämä edellyttäisi palveluntuottajilta uudelleenrekisteröitymistä, rekisteröitymismaksujen maksamista tai toiminnan yleisten edellytysten tarkastamista. Esitystä valmistellessa on

tunnistettu, että jo luvan hakeneiden ja tarvittavien lupamaksujen maksaneiden palveluntuottajien näkökulmasta tilanne voi näyttäytyä epäyhtenäisenä. Yksityistä varhaiskasvatusta tuottavat ovat pääasiassa yrityksiä, säätiöitä, yhdistyksiä tai muita yhteisöjä eli useimmiten käytännössä oikeushenkilöitä. Koska esityksessä ehdotettu sääntely kohdistuisi lähtökohtaisesti vain oikeushenkilöihin ja niiden asemaan, ei sääntelyn katsota muodostuvan ongelmalliseksi perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.

12.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattuun yksityiselämän suojan piiriin.

Esityksen henkilötietojen käsittely kuuluisi yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan, joka on suoraan sovellettavaa ja sellaisenaan velvoittavaa lainsäädäntöä. Asetuksen puitteissa on kuitenkin mahdollista antaa tai pitää voimassa kansallista lainsäädäntöä, jolla tarkennetaan tai täsmennetään asetuksen säännöksiä. Perustuslakivaliokunta on ottanut asiaan kantaa todeten, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja että erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi (PeVL 14/2018 vp, s. 4–5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2–3). Esityksessä tietosuoja-asetuksen kansallista liikkumavaraa käytettäisiin ehdotetuissa 42 §:n 4 momentissa, 44 a §:ssä, 44 d §:ssä sekä 46 §:ssä. Henkilötietojen käsittelyä sisältyisi esimerkiksi rekisteröinnin hakemiseen ja rekisteröintihakemuksen käsittelyyn, toimintaa koskevien muutosilmoitusten käsittelyyn, rekisteröinnin peruuttamiseen ja tietojen luovuttamiseen viranomaisten välillä. Kansallinen, asetusta tarkentava lainsäädäntö on mahdollista muun muassa silloin, kun henkilötietojen käsittely perustuu asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Ehdotetussa rekisteröintimenettelyssä rekisteröintiviranomaisen henkilötietojen käsittely perustuisi mainittuun tietosuoja-asetuksen käsittelyperusteeseen. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan kansallisen liikkumavaran käytön on lisäksi oltava yleisen edun mukaista ja oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Rekisteröintimenettelyssä henkilötietojen käsittelyn voidaan katsoa olevan yleisen edun mukaista, sillä käsittelyn päämääränä on sen varmistaminen, että edellytykset yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamiseksi ovat kunnossa, jolloin palveluntuottaja voidaan rekisteröidä Soteri-rekisteriin. Rekisteriin tallennetaan henkilötietoja, jotta voidaan yksilöidä ja todentaa yksityistä päiväkotitoimintaa harjoittavat tahot. Sääntelyn voidaan katsoa olevan oikeasuhtaista, sillä henkilötietojen käsittely rajattaisiin vain välttämättömiin tietoihin. Soteri-rekisterin käyttötarkoituksen kannalta on tarkoituksenmukaista, että rekisterissä säilytetään palveluntuottajaa ja päiväkotitoimintaa koskevia tietoja niin pitkään kuin palveluntuottaja tuottaa yksityisiä varhaiskasvatuspalveluja. Ehdotetussa 44 d §:n 5 momentissa toimintansa lopettaneiden palveluntuottajien henkilötietojen säilytysaika olisi kuitenkin rajattu.

Henkilötietojen suojan kannalta merkityksellisenä voidaan pitää myös 44 b §:n 2 momentin sääntelyä, jonka mukaan rekisteröintihakemuksen tekijän tulisi toimipaikan tarkastuksen yhteydessä esittää kunnan monijäseniselle toimielimelle rikostaustan selvittämisestä annetun lain 4 §:n 2 momentissa säädetty rikosrekisteriotte lasten kanssa työskentelevän muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvan henkilön osalta. Säännös ei olisi uusi, vaan vastaava säännös rikosrekisteriotteen esittämisestä on koskenut myös lupamenettelyä. Rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien kansallisten säännösten on täytettävä tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa säädetyt edellytykset. Mainitun artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikoksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan

vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvän henkilötietojen käsittelyn oikeusperustasta on säädetty tietosuojalain 7 §:ssä. Pykälän mukaan kyseisten henkilötietojen käsittely on sallittua muun muassa, jos tietojen käsittelystä säädetään laissa tai tietojen käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Pykälä edellyttää rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän toteuttavan asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi tietosuojalain 6 §:n 2 momentin mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan varhaiskasvatuslain 42 §:n 4 momentin tiedonsaantioikeuksia laajennettavaksi Tullin perimiin maksuihin liittyen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 5–6). Varhaiskasvatuslain 42 §:n 4 momentissa tiedonsaantioikeus on rajattu niihin välttämättömiin tietoihin, joita tarvitaan yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan hakemuksen käsittelemiseksi tai yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleisten edellytysten selvittämiseksi tai valvomiseksi. Ehdotetun sääntelyn katsotaan näin ollen olevan yhdenmukaista perustuslakivaliokunnan tiedonsaantioikeuksia koskevan lausuntokäytännön kanssa.

12.5 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Esityksen kannalta merkityksellistä on kysymys siitä, täyttääkö esitykseen sisältyvä sääntely varhaiskasvatuspalveluiden tuottamistehtävän antamisesta yksityiselle palveluntuottajille ne vaatimukset, jotka perustuslain 124 § asettaa julkisen hallintotehtävän antamiselle muiden kuin viranomaisten hoidettavaksi. Perustuslaki ei määrittele varhaiskasvatuspalveluiden järjestämistapaa.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Säännöksen sanamuodolla viitataan siihen, että julkisen hallintotehtävän hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaisille, ja että tällaisia tehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti. Julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan perustuslaissa melko laajaa hallinnollisten tehtävien kokonaisuutta, johon kuuluu muun muassa sellaiseen päätöksentekoon liittyviä tehtäviä, jolla vaikutetaan yksityisten henkilöiden etuihin, velvollisuuksiin ja oikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179). Yksityisen toteuttama varhaiskasvatus on julkisen hallintotehtävän hoitamista, kun sillä on lakisääteinen, viranomaisen tehtäviin liittyvä perusta (vrt. Mäenpää 2017, s. 218). Kunnan järjestämisvastuulle kuuluvan varhaiskasvatuksen järjestämisessä yksityisen palveluntuottajan toimesta voidaan katsoa olevan kyse sosiaalisia (perustuslain 19 §) ja sivistyksellisiä (perustuslain 16 §) perusoikeuksia toteuttavan julkisen hallintotehtävän hoitamisesta ja sen antamisesta yksityiselle lain nojalla.

Varhaiskasvatuslain 15 e §:n mukaisen päätöksen tuesta ja tukipalveluista tekee varhaiskasvatuksessa vastuussa oleva kunta siitä huolimatta, että lapsen varhaiskasvatus järjestetään yksityisessä päiväkodissa. Julkisia hallintotehtäviä on siis näin ollen myös rajattu yksityisten palveluntuottajien osalta.

Merkittävänä julkisen vallan käyttönä on pidetty muun muassa itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja, kurinpitorangeistuksen määräämistä tai oikeutta puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179, PeVL 28/2001 vp, s. 5–6, PeVL 18/2007 vp, s. 7). Perusopetuslaissa säädetään kurinpitotoimista ja turvaamistoimenpiteistä perusopetuksessa, jotka vaativat merkittävää julkisen vallan käyttöä viranhaltijan asemassa. Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Varhaiskasvatuslaissa ei ole säädetty vastaavista toimista ja varhaiskasvatuksen opettajan tehtävät eivät siis sisällä julkisen vallan käyttöä, ellei hän opeta perusopetuslain mukaista esiopetusta. Yksityisille varhaiskasvatuksen palveluntuottajille ei näin ollen ole siirretty merkittävää julkista vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, vaan tehtäviä, joissa on kyse julkista hallintotehtävistä tai niiden piirteitä omaavista tehtävistä.

Perustuslain 124 §:n lähtökohtana on se, että julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla, ja että tehtävien siirtoa koskevan sääntelyn on oltava riittävän täsmällistä. Kuntalain (410/2015) 9 §:n 2 momentissa puolestaan säädetään, että julkisen hallintotehtävän kunta voi antaa muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä erikseen lailla säädetään. Yksityiset palveluntuottajat vastaisivat osaltaan tehtävistä, jotka kuuluvat kuntien lakisääteiseen veloitteeseen järjestää varhaiskasvatusta. Tämä vaatimus täyttyy varhaiskasvatuslakiin tehtävien, rekisteröintimenettelyä koskevien muutosten myötä. Lailla säättämisen vaatimus täyttyy lisäksi varhaiskasvatuslain 5 §:n myötä, jota voidaan pitää täsmällisenä. Laissa ei edellytetä, että julkisyhteisöt huolehtisivat kaikkien varhaiskasvatuspalveluiden tuottamisesta. Kuntien velvollisuus on kuitenkin turvata varhaiskasvatuspalveluiden riittävä saatavuus.

Perustuslain tarkoituksenmukaisuudenvaatus johtaa vaatimukseen siitä, että toiminta parantaa jollakin tavalla vallitsevia olosuhteita. Siirtymällä lupamenettelystä rekisteröintimenettelyyn kevennetään palveluiden järjestäjien hallinnollista työtä ja vähennetään taloudellista riskiä. Yksityiset päiväkotitoimijat täydentävät julkista varhaiskasvatusta. Kunnissa yksityistä varhaiskasvatusta hyödynnetään ostopalveluna, yksityisen hoidon tuen turvin tai palvelusetelillä. Yksityinen varhaiskasvatus lisää perheen valinnan mahdollisuuksia lasten varhaiskasvatuksen osalta, mahdollistaa kattavammat varhaiskasvatuspalvelut, ja siten sen voidaan katsoa parantavan vallitsevia olosuhteita. Tarkoituksenmukaisuuskriteerin täyttymistä puoltavat arviot palvelujen saatavuuden paranemisesta. Ottamalla yksityinen palvelutuotanto hyvin suunniteltuina kokonaisuuksina mukaan palvelutuotantoon, voidaan parantaa sekä palvelujen saatavuutta että laatua siten, että väestön palvelutarpeeseen vastataan nykyistä paremmin.

Laissa säättämisen ja tarkoituksenmukaisuuden lisäksi edellytyksenä julkisen hallintotehtävän siirtämiselle on perustuslain 124 §:n mukaan se, että tehtävän siirto ei vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on (PeVL 8/2014 vp) kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, että siirrettävän hallintotehtävän ohjaamiselle ja valvonnalle on luotu riittävä ohjaus- ja valvontamalli. Ehdotettuun sääntelyyn sisältyy useita sellaisia välineitä, joilla kunta ja aluehallintovirastot, Valvira sekä 50 §:ssä tarkoitettu kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltijat ohjaisivat ja valvoisivat palveluntuottajia. Varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat yksityisen palveluntuottajan järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen osalta aluehallintovirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Varhaiskasvatuslain 48 § edellyttää, että yksityisen palveluntuottajan on laadittava omavalvontasuunnitelma varhaiskasvatustoiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laadimisesta ja seurannasta. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon varmistamiseksi yksityisten palveluntuottajien toiminnassa sovelletaan hallinnon yleislakeja, kuten hallintolakia.

12.6 Säättämisjärjestys

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa säättämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan varhaiskasvatuslain (540/2018) 42 §:n otsikko ja 4 momentti, 43 a §:n 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 44 §, 44 a §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 44 b ja 44 c §, 44 d §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 45 §:n 2 ja 3 momentti, 46 §:n otsikko, 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 1 ja 4 kohta sekä 3 momentti, 47 §:n 3 momentti, 49 §, 51 §:n 2 momentti, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti sekä 63 §:n otsikko ja 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 42 §:n otsikko ja 4 momentti laissa 189/2024, 43 a §:n 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 44 §, 44 a §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 44 b ja 44 c §, 44 d §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 45 §:n 2 ja 3 momentti, 46 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 47 §:n 3 momentti, 49 §, 51 §:n 2 momentti, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti ja 63 §:n otsikko ja 1 momentti laissa 326/2022 ja 46 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentti laissa 189/2024, sekä

lisätään 44 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 326/2022, uusi 5 momentti ja 45 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 326/2022, uusi 4 momentti seuraavasti:

42 §

Tiedonsaantioikeudet

Aluehallintovirastoilla ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada pyydettyä muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan hakemuksen käsittelemiseksi tai 43 a §:ssä tarkoitettujen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tai valvomiseksi.

43 a §

Yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleiset edellytykset

Palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan seuraavat yleiset edellytykset:

3) palveluntuottajalla ei ole ulosotossa verovelkoja tai muita julkisia velkoja, velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuustodistuksin, eikä muita sellaisia veroihin tai lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien

velvollisuuksien laiminlyöntejä tai muita palveluntuottajan maksukykyyn nähden vähäistä suurempia velkoja, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden;

Jos 1 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu muutoksia, niistä on ilmoitettava viipymättä kirjallisesti päiväkotitoiminnan osalta rekisteröintiviranomaiselle ja perhepäivähoidon osalta kunnan monijäseniselle toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan.

Mitä 43 §:ssä ja 1 momentissa säädetään palveluntuottajasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa palveluntuottajan puolesta. Jos yksityistä varhaiskasvatusta harjoittaa oikeushenkilö ja oikeushenkilön omistukseen, sopimukseen tai muuhun järjestelyyn perustuva määräysvalta siirtyy, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava siitä rekisteröintiviranomaiselle kahden viikon kuluessa määräysvallan siirtymisestä.

44 §

Oikeus harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa

Yksityistä päiväkotitoimintaa saa harjoittaa vain palveluntuottaja, jota ja jonka toimipaikkoja koskevat tiedot on tallennettu 46 §:ssä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen ylläpitämään valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin.

Edellä 1 momentista poiketen uusi palveluntuottaja saa aloittaa toimintansa, kun palveluntuottajan on katsottu täyttävän 43 a §:ssä tarkoitettut yleiset edellytykset, sen toimipaikka on tarkastettu 44 b §:ssä säädetyn mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita.

44 a §

Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Palveluntuottajan on toimitettava rekisteröintiä varten tarvittavat tiedot rekisteröintiviranomaiselle sähköisen asiointipalvelun kautta. Päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan rekisteröintihakemuksen on sisällettävä:

Kunnan monijäsenisen toimielimen tai sen määräämän viranhaltijan on annettava palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa hakemuksen tekemistä varten.

Palveluntuottajan on haettava rekisteröinnin muuttamista, mikäli 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Rekisteröinnin muuttamista koskevan hakemuksen on sisällettävä 1 momentissa säädetty tiedot niiltä osin kuin ne ovat tarpeen muutoshakemuksen ratkaisemiseksi. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin muutos on rekisteröity. Mikäli muutos koskee uuden toimipaikan perustamista, toiminnan saa aloittaa, kun toimipaikka on tarkastettu 44 b §:ssä säädetyn mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita.

Hakemuksen tekemisestä, sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44 b §

Päiväkodin toimipaikan tarkastus

Rekisteröintiviranomaisen tulee rekisteröintiä koskevan hakemuksen saatuaan ja uusien palveluntuottajien osalta 43 a §:ssä tarkoitetut yleiset edellytykset tarkastettuaan pyytää kunnan monijäsenistä toimielintä suorittamaan tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa sen varmistamiseksi, että toimintaympäristö on soveltuva suunnitellulle varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja vastaa laissa säädettyjä vaatimuksia. Tarkastuksen suorittamista varten toimielimen tulee saada rekisteröintiviranomaiselta kopio palveluntuottajan hakemuksesta. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee välittömästi pyynnön saatuaan suorittaa tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa.

Tarkastuksen yhteydessä hakemuksen tekijän tulee esittää kunnan monijäseniselle toimielimelle toimipaikkaa koskeva 48 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma sekä lasten kanssa työskentelevän muuhun kuin työsuhteeseen henkilöstöön kuuluvan henkilön osalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriotte.

Osana tarkastusta kunnan monijäsenisen toimielimen tulee tarvittaessa pyytää lausuntoa pelastus-, rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Lausunnot saatuaan kunnan monijäsenisen toimielimen tulee viipymättä koostaa rekisteröintiviranomaiselle tarkastuskertomus suorittamastaan tarkastuksesta ja muilta viranomaisilta saamistaan lausunnoista. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee kirjata tarkastuskertomukseen tieto omavalvontasuunnitelman ja rikosrekisteriotteen esittämisestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee liittää saamansa viranomaislausunnot tarkastuskertomukseensa. Kunnan monijäseninen toimielin antaa tarkastuskertomuksen tiedoksi palveluntuottajalle viipymättä sen valmistuttua. Muilta osin tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

44 c §

Toiminnan lopettaminen

Palveluntuottajan on viipymättä tehtävä rekisteröintiviranomaiselle kirjallinen ilmoitus toiminnan lopettamisesta.

Rekisteröintiviranomaisen on saatettava toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

44 d §

Rekisteröinnin peruuttaminen

Rekisteröintiviranomaisen tulee palveluntuottajaa kuultuaan peruuttaa palveluntuottajan tai sen toimipaikan rekisteröinti, jos:

Rekisteröintiviranomaisen tulee ennen rekisteröinnin peruuttamista varata palveluntuottajalle mahdollisuus 1 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen asettamassaan kohtuullisessa määräajassa.

Palveluntuottajan rekisteröinti tulee peruuttaa myös, jos se ilmoittaa toiminnan lopettamisesta kirjallisesti rekisteröintiviranomaiselle. Lisäksi rekisteröintiviranomainen voi peruuttaa palveluntuottajan rekisteröinnin, jos päiväkotitoimintaa ei ole harjoitettu kahteen vuoteen, eikä palveluntuottaja ole ilmoittanut toiminnan lopettamisesta.

Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen rekisteröinnin peruuttamisesta. Rekisteröintiviranomaisen on saatettava peruuttamista koskeva päätös tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

Palveluntuottajaa koskevat henkilötiedot tulee poistaa rekisteristä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta tai päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva rekisteröinti peruutetaan edellä 1–3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

45 §

Päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimeäminen

Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus päiväkodin johtajan vaihtumisesta ja tämän yhteystietojen muutoksesta rekisteröintiviranomaiselle. Rekisteröintiviranomainen antaa muutoksen tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle. Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus perhepäivähoidon vastuuhenkilön vaihtumisesta ja vastuuhenkilön tämän yhteystietojen muutoksesta 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneelle kunnan monijäseniselle toimielimelle.

Ilmoituksen tulee sisältää päiväkodin johtajan tai perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus, työkokemus ja tehtävä toimipaikassa.

Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen päiväkodin johtajan tietojen vaihtamisesta.

46 §

Tietojen tallentaminen rekisteriin

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät palveluntuottajien rekisteriä (Soteri) yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintiä, valvontaa ja tilastointia varten. Rekisteröintiviranomainen rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos ne täyttävät tässä laissa säädetty edellytykset. Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen päiväkotitoiminnan rekisteröimisestä, rekisteröinnin muutoksesta taikka niiden hylkäämisestä.

Palveluntuottajien rekisteriin tallennetaan:

1) edellä 44 a §:n 1 momentissa, 44 c §:ssä, 44 d §:ssä ja 45 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot;

4) muut kuin 1–3 kohdassa tarkoitetut rekisteröintiä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 9 artiklassa tarkoitettuja tietoja.

Palveluntuottajan on pidettävä rekisteriin tallennettavat 44 a §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetut yhteystiedot ajantasaisina ja ilmoitettava niissä tapahtuneista muutoksista sähköisen asiointipalvelun kautta. Rekisteröintiviranomainen vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta. Valvontaviranomainen saa käyttää rekisterin tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

47 §

Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen

Tietoja, jotka koskevat tässä laissa tarkoitetun toimintansa lopettanutta palvelujentuottajaa, saa julkaista ja luovuttaa julkisessa tietopalvelussa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui rekisteröintiviranomaiselle tai kun rekisteröintiviranomainen on peruuttanut palveluntuottajan rekisteröinnin.

49 §

Varhaiskasvatusrikkomus

Yksityistä varhaiskasvatusta järjestävä tai tuottava, joka tahallaan

1) laiminlyö 44 §:ssä tarkoitetun rekisteröinnin hakemisen tai 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen,

2) järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta, vaikka on saanut rekisteröintihakemukseen hylkäävän päätöksen tai rekisteröinti on 44 d §:n nojalla peruutettu taikka

3) järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta tai esiopetusta vastoin 58 §:ssä tarkoitettua määräystä tai kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *varhaiskasvatusrikkomuksesta* sakkoon.

Ennen syytteen nostamista syyttäjän on varattava kunnan monijäseniselle toimielimelle tilaisuus antaa lausuntonsa.

51 §

Valtion ohjausjärjestelmä

Varhaiskasvatuksen alueellinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta sekä rekisteröintiviranomaisen tehtävät kuuluvat aluehallintovirastolle.

58 §

Määräyksen antaminen

Jos varhaiskasvatuksen järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimipaikan, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi. Jos palvelujentuottaja ei ole täyttänyt ilmoitusvelvollisuuttaan, palveluntuottaja on jättänyt hakematta rekisteröintiä, on aloittanut toiminnan ennen 44 b §:ssä tarkoitettua tarkastusta, rekisteröintihakemuksesta on tehty hylkäävä päätös tai rekisteröinti on peruutettu ja palveluntuottaja silti harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa, toimipaikka tulee määrätä välittömästi suljettavaksi.

59 §

Viranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten ja rekisteröintiviranomaisen on toimittava yhteistyössä tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.

Jos 52 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen saa tietoonsa, että palveluntuottajan toiminnassa on 44 d §:n mukaisia rekisteröinnin peruuttamisen edellytyksenä olevia puutteita, sen tulee ilmoittaa asiasta rekisteröintiviranomaiselle. Ennen rekisteröinnin peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä rekisteröintiviranomainen voi pyytää valvontaviranomaisen lausuntoa.

63 §

Muutoksenhaku rekisteröinti- ja valvontaviranomaisen päätöksiin

Haettaessa muutosta rekisteröinti- tai valvontaviranomaisen päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Yksityiset palveluntuottajat, jotka ovat merkittyinä palveluntuottajien rekisteriin tämän lain voimaan tullessa, saavat jatkaa toimintaansa tämän lain tultua voimaan. Rekisteröintiviranomaisen tulee viran puolesta ja maksutta muuttaa niille myönnetyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi rekisteröinniksi kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 22.5.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Opetusministeri Anders Adlercreutz

Laki

varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan varhaiskasvatuslain (540/2018) 42 §:n otsikko ja 4 momentti, 43 a §:n 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 44 §, 44 a §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 44 b ja 44 c §, 44 d §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 45 §:n 2 ja 3 momentti, 46 §:n otsikko, 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 1 ja 4 kohta sekä 3 momentti, 47 §:n 3 momentti, 49 §, 51 §:n 2 momentti, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti sekä 63 §:n otsikko ja 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 42 §:n otsikko ja 4 momentti laissa 189/2024, 43 a §:n 1 momentin 3 kohta sekä 2 ja 3 momentti, 44 §, 44 a §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 44 b ja 44 c §, 44 d §:n otsikko, 1 momentin johdantokappale ja 2–4 momentti, 45 §:n 2 ja 3 momentti, 46 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohta, 47 §:n 3 momentti, 49 §, 51 §:n 2 momentti, 58 §:n 1 momentti, 59 §:n otsikko sekä 1 ja 4 momentti ja 63 §:n otsikko ja 1 momentti laissa 326/2022 ja 46 §:n otsikko sekä 1 ja 3 momentti laissa 189/2024, sekä

lisätään 44 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 326/2022, uusi 5 momentti ja 45 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 326/2022, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

42 §

42 §

*Suunnittelun, arvioinnin, valvonnan ja
lupamenettelyn tiedonsaanti*

Tiedonsaantioikeudet

Aluehallintovirastoilla ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada pyydettyä muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan lupahakemuksen käsittelemiseksi tai 43 a §:ssä tarkoitettujen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tai valvomiseksi.

Aluehallintovirastoilla ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada pyydettyä muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin *tai Tullin perimiin maksuihin* liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta ja kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan hakemuksen käsittelemiseksi tai 43 a §:ssä tarkoitettujen yleisten edellytysten täyttymisen selvittämiseksi tai valvomiseksi.

43 a §

Yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleiset edellytykset

Palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan seuraavat yleiset edellytykset:

3) palveluntuottajalla ei ole ulosotossa verovelkoja tai muita julkisia velkoja, velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuustodistuksin eikä muita sellaisia veroihin tai lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien velvollisuuksien laiminlyöntejä tai ulosotossa muita hänen maksukykyynsä nähden vähäistä suurempia velkoja, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden;

Jos 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu muutoksia, on muutoksista ilmoitettava viipymättä kirjallisesti päiväkotitoiminnan osalta lupaviranomaiselle ja perhepäivähoidon osalta kunnan monijäseniselle toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan.

Mitä 43 §:ssä ja 1 momentissa säädetään palveluntuottajasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa palveluntuottajan puolesta. Jos lupa on myönnetty oikeushenkilölle ja oikeushenkilön omistukseen, sopimukseen tai muuhun järjestelyyn perustuva määräysvalta siirtyy, luvanhaltijan on ilmoitettava siitä lupaviranomaiselle kahden viikon kuluessa määräysvallan siirtymisestä.

44 §

Lupa harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa

Varhaiskasvatusta järjestävällä tai tuottavalla yksityisellä palveluntuottajalla on ennen toiminnan aloittamista oltava lupa

43 a §

Yksityisen varhaiskasvatuksen harjoittamisen yleiset edellytykset

Palveluntuottajan tulee täyttää koko toiminnan ajan seuraavat yleiset edellytykset:

3) palveluntuottajalla ei ole ulosotossa verovelkoja tai muita julkisia velkoja, velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuustodistuksin, eikä muita sellaisia veroihin tai lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai *Tullin perimiin maksuihin liittyvien* velvollisuuksien laiminlyöntejä tai muita *palveluntuottajan maksukykyyn* nähden vähäistä suurempia velkoja, jotka vaarantavat palveluntuottajan luotettavuuden;

Jos 1 momentin 1 *tai* 3 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu muutoksia, niistä on ilmoitettava viipymättä kirjallisesti päiväkotitoiminnan osalta *rekisteröintiviranomaiselle* ja perhepäivähoidon osalta kunnan monijäseniselle toimielimelle siinä kunnassa, jossa palveluja tuotetaan

Mitä 43 §:ssä ja 1 momentissa säädetään palveluntuottajasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa palveluntuottajan puolesta. Jos *yksityistä varhaiskasvatusta harjoittaa oikeushenkilö* ja oikeushenkilön omistukseen, sopimukseen tai muuhun järjestelyyn perustuva määräysvalta siirtyy, *toiminnanharjoittajan* on ilmoitettava siitä *rekisteröintiviranomaiselle* kahden viikon kuluessa määräysvallan siirtymisestä.

44 §

Oikeus harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa

Yksityistä päiväkotitoimintaa saa harjoittaa vain palveluntuottaja, jota ja jonka toimipaikkoja koskevat tiedot on tallennettu 46 §:ssä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan

harjoittaa päiväkotitoimintaa. Luvan myöntää hakemuksesta aluehallintovirasto.

Luvassa päätetään:

1) niistä kunnista, joiden alueella päiväkotitoimintaa harjoitetaan;

2) toimipaikoista, joissa päiväkotitoimintaa harjoitetaan;

3) varhaiskasvatuspaikkojen lukumäärästä kussakin toimipaikassa;

4) varhaiskasvatuksen järjestämisestä 13 §:n mukaisesti.

Tämän lain mukaista lupaa ja siihen sisältyviä oikeuksia ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa kokonaan tai osittain toiselle.

44 a §

Luvan hakeminen

Päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan lupahakemuksen on sisällettävä:

Kunnan monijäsenisen toimielimen tai sen määräämän viranhaltijan on annettava palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa luvan hakemista varten.

Lupaviranomaisen tulee lupahakemuksen saatuaan pyytää kunnan monijäsenistä toimielintä suorittamaan tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa sen varmistamiseksi, että toimintaympäristö on soveltuva suunnitellulle varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja vastaa laissa säädettyjä vaatimuksia. Tarkastuksen suorittamista varten toimielimen tulee saada lupaviranomaiselta kopio palveluntuottajan lupahakemuksesta. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee välittömästi pyynnön saatuaan suorittaa tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa. Tarkastuksen yhteydessä luvanhakijan tulee esittää kunnan monijäseniselle toimielimelle toimipaikkaa koskeva 48 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma sekä lasten kanssa

lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen ylläpitämään valtakunnalliseen palveluntuottajien rekisteriin.

Edellä 1 momentista poiketen uusi palveluntuottaja saa aloittaa toimintansa, kun palveluntuottajan on katsottu täyttävän 43 a §:ssä tarkoitetut yleiset edellytykset, sen toimipaikka on tarkastettu 44 b §:ssä säädetyn mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita.

44 a §

Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Palveluntuottajan on toimitettava rekisteröintiä varten tarvittavat tiedot rekisteröintiviranomaiselle sähköisen asiointipalvelun kautta. Päiväkotitoiminnan harjoittamista koskevan rekisteröintihakemuksen on sisällettävä:

Kunnan monijäsenisen toimielimen tai sen määräämän viranhaltijan on annettava palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa hakemuksen tekemistä varten.

Palveluntuottajan on haettava rekisteröinnin muuttamista, mikäli 1 momentin 1–4 kohdassa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu olennaisia muutoksia. Rekisteröinnin muuttamista koskevan hakemuksen on sisällettävä 1 momentissa säädetty tiedot niiltä osin kuin ne ovat tarpeen muutoshakemuksen ratkaisemiseksi. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin muutos on rekisteröity. Mikäli muutos koskee uuden toimipaikan perustamista, toiminnan saa aloittaa, kun toimipaikka on tarkastettu 44 b §:ssä säädetyn mukaisesti ja kunta on antanut tarkastuskertomuksen suorittamastaan tarkastuksesta, eikä tarkastuksessa ole havaittu puutteita.

työskentelevän muuhun kuin työsopimussuhteeseen henkilöstöön kuuluvan henkilön osalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 2 momentissa säädetty ote rikosrekisteristä (rikostaustaote). Kunnan monijäseninen toimielin voi tarvittaessa pyytää lausuntoa pelastus-, rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Lausunnot saatuaan kunnan monijäsenisen toimielimen tulee viipymättä koostaa lupaviranomaiselle lausunto suorittamastaan tarkastuksesta ja muilta viranomaisilta saamistaan lausunnoista. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee kirjata lausuntoon tieto omavalvontasuunnitelman ja rikostaustaotteen esittämisestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee liittää saamansa viranomaislausunnot lausuntonsa liitteeksi. Muilta osin tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Lupahakemuksen tekemisestä, sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44 b §

Luvan myöntäminen

Lupa harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa myönnetään toistaiseksi voimassa olevana, jos palveluntuottaja ja sen toimipaikat täyttävät tässä laissa säädetyt edellytykset päiväkotitoiminnan harjoittamiselle.

Hakemuksen tekemisestä, sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä asiakirjoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44 b §

Päiväkodin toimipaikan tarkastus

Rekisteröintiviranomaisen tulee rekisteröintiä koskevan hakemuksen saatuaan ja uusien palveluntuottajien osalta 43 a §:ssä tarkoitetut yleiset edellytykset tarkastettuaan pyytää kunnan monijäsenistä toimielintä suorittamaan tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa sen varmistamiseksi, että toimintaympäristö on soveltuva suunnitellulle varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja vastaa laissa säädetyjä vaatimuksia. Tarkastuksen suorittamista varten toimielimen tulee saada rekisteröintiviranomaiselta kopio palveluntuottajan hakemuksesta. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee välittömästi pyynnön saatuaan suorittaa tarkastus varhaiskasvatuksen toimipaikassa.

Tarkastuksen yhteydessä hakemuksen tekijän tulee esittää kunnan monijäseniselle toimielimelle toimipaikkaa koskeva 48 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma sekä lasten kanssa työskentelevän muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvan henkilön osalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikosrekisteriote.

Osana tarkastusta kunnan monijäsenisen toimielimen tulee tarvittaessa pyytää lausuntoa pelastus-, rakennusvalvonta- ja terveydensuojeluviranomaisilta. Lausunnot saatuaan kunnan monijäsenisen toimielimen tulee viipymättä koostaa rekisteröintiviranomaiselle tarkastuskertomus suorittamastaan tarkastuksesta ja muilta viranomaisilta saamistaan lausunnoista. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee kirjata tarkastuskertomukseen tieto omavalvontasuunnitelman ja rikosrekisteriotteen esittämisestä. Kunnan monijäsenisen toimielimen tulee liittää saamansa viranomaislausunnot tarkastuskertomukseensa. Kunnan monijäseninen toimielin antaa tarkastuskertomuksen tiedoksi palveluntuottajalle viipymättä sen valmistuttua. Muilta osin tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

44 c §

44 c §

*Luvan muuttaminen tai toiminnan lopettaminen***Toiminnan lopettaminen**

Luvanhaltijan on haettava luvan muuttamista, jos 44 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa seikoissa tapahtuu muutoksia taikka jos luvanhaltija muuttaa toimintansa luonnetta tai laajuutta muutoin olennaisesti siten, että myönnetty lupa ei enää kata muuttunutta toimintaa.

Luvan muuttamista koskevan hakemuksen tulee sisältää 44 a §:n 1 momentissa säädetyt tiedot niiltä osin kuin ne ovat tarpeen

Palveluntuottajan on viipymättä tehtävä rekisteröintiviranomaiselle kirjallinen ilmoitus toiminnan lopettamisesta.

Rekisteröintiviranomaisen on saatettava toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

muutoshakemuksen ratkaisemiseksi. Uuden toimipaikan tarkastamiseen sovelletaan, mitä lupahakemukseen liittyvästä toimipaikan tarkastuksesta 44 a §:n 3 momentissa säädetään. Muutosta ei saa toteuttaa ennen kuin lupaviranomainen on hyväksynyt hakemuksen luvan muuttamiseksi.

Palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnan lopettamisesta lupaviranomaiselle. Lupaviranomaisen on saatettava toiminnan lopettamista koskeva ilmoitus tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa päiväkotij sijaitsee.

44 d §

Luvan peruuttaminen

Lupaviranomainen voi palveluntuottajaa kuultuaan peruuttaa luvan kokonaan tai osittain, jos:

Lupaviranomaisen tulee ennen luvan peruuttamista varata palveluntuottajalle mahdollisuus 1 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen *lupaviranomaisen* asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi lupaviranomainen voi peruuttaa palveluntuottajan luvan, jos päiväkotitoimintaa ei ole harjoitettu kahteen vuoteen eikä palveluntuottaja *ole 44 c §:n 3 momentin mukaisesti* ilmoittanut toiminnan lopettamisesta.

Lupaviranomaisen on saatettava luvan peruuttamista koskeva päätös tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa päiväkotij sijaitsee.

44 d §

Rekisteröinnin peruuttaminen

Rekisteröintiviranomaisen tulee palveluntuottajaa kuultuaan peruuttaa *palveluntuottajan tai sen toimipaikan rekisteröinti, jos:*

Rekisteröintiviranomaisen tulee ennen *rekisteröinnin* peruuttamista varata palveluntuottajalle mahdollisuus 1 momentissa tarkoitettujen puutteiden korjaamiseen *asettamassaan* kohtuullisessa määräajassa.

Palveluntuottajan rekisteröinti tulee peruuttaa myös, jos se ilmoittaa toiminnan lopettamisesta *kirjallisesti rekisteröintiviranomaiselle.* Lisäksi *rekisteröintiviranomainen* voi peruuttaa palveluntuottajan *rekisteröinnin*, jos päiväkotitoimintaa ei ole harjoitettu kahteen vuoteen, eikä palveluntuottaja ole ilmoittanut toiminnan lopettamisesta.

Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen rekisteröinnin peruuttamisesta.

Rekisteröintiviranomaisen on saatettava peruuttamista koskeva päätös tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle tai sen määräämälle viranhaltijalle siinä kunnassa, jossa toimipaikka sijaitsee.

Palveluntuottajaa koskevat henkilötiedot tulee poistaa rekisteristä vuoden kuluessa sen

kalenterivuoden päättymisestä, jona palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta tai päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva rekisteröinti peruutetaan edellä 1–3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

45 §

45 §

Päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimeäminen

Päiväkodin johtajan ja perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimeäminen

Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus päiväkodin johtajan vaihtumisesta ja päiväkodin johtajan yhteystietojen muutoksesta 44 §:ssä tarkoitetun luvan myöntäneelle aluehallintovirastolle. Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus perhepäivähoidon vastuuhenkilön vaihtumisesta ja vastuuhenkilön yhteystietojen muutoksesta 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneelle kunnan monijäseniselle toimielimelle.

Ilmoituksen tulee sisältää päiväkodin johtajan tai perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus, työkokemus ja tehtävä toimipaikassa. Lupaviranomainen tekee päätöksen päiväkodin johtajan vaihtumisesta.

Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus päiväkodin johtajan vaihtumisesta ja tämän yhteystietojen muutoksesta rekisteröintiviranomaiselle. Rekisteröintiviranomainen antaa muutoksen tiedoksi kunnan monijäseniselle toimielimelle. Yksityisen palveluntuottajan on viipymättä tehtävä kirjallinen ilmoitus perhepäivähoidon vastuuhenkilön vaihtumisesta ja vastuuhenkilön tämän yhteystietojen muutoksesta 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneelle kunnan monijäseniselle toimielimelle.

Ilmoituksen tulee sisältää päiväkodin johtajan tai perhepäivähoidon vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus, työkokemus ja tehtävä toimipaikassa.

Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen päiväkodin johtajan tietojen vaihtamisesta.

46 §

46 §

Tietojen toimittaminen ja tallettaminen rekisteriin

Tietojen tallentaminen rekisteriin

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät valtakunnallista tietojärjestelmää (palveluntuottajien rekisteri) 44 §:ssä tarkoitettujen lupa-asioiden käsittelyä sekä yksityisen päiväkotitoiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Palveluntuottajan on toimitettava lupakäsittelyä ja rekisteröintiä varten tiedot lupaviranomaiselle sähköisen

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot pitävät palveluntuottajien rekisteriä (Soteri) yksityisen päiväkotitoiminnan rekisteröintiä, valvontaa ja tilastointia varten. Rekisteröintiviranomainen rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos ne täyttävät tässä laissa säädetyt edellytykset. Rekisteröintiviranomainen tekee päätöksen

asiointipalvelun kautta. Lupaviranomainen rekisteröi palveluntuottajan ja sen toimipaikat, jos se myöntää päiväkotitoiminnalle luvan. Palveluntuottajaa koskevat tiedot tulee poistaa rekisteristä vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, kun palveluntuottaja ilmoittaa toiminnan lopettamisesta tai päiväkotitoiminnan harjoittamista koskeva lupa peruutetaan 44 d §:ssä tarkoitetussa tilanteessa.

Rekisteriin talletetaan päiväkotien osalta:

1) edellä 44 a §:n 1 momentissa, 44 c §:n 3 momentissa, 44 d §:ssä ja 45 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot;

4) muut lupa-asioiden käsittelyä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 9 artiklassa tarkoitettuja tietoja.

Palveluntuottajan on pidettävä rekisteriin tallennettavat 44 a §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetut yhteystiedot ajantasaisina ja ilmoitettava niissä tapahtuneista muutoksista sähköisen asiointipalvelun kautta. Lupaviranomainen vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta. Valvontaviranomainen saa käyttää rekisterin tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

47 §

Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen

Tietoja, jotka koskevat tässä laissa tarkoitetun toimintansa lopettanutta palvelujentuottajaa, saa julkaista ja luovuttaa julkisessa tietopalvelussa enintään 12

päiväkotitoiminnan rekisteröimisestä, rekisteröinnin muutoksesta taikka niiden hylkäämisestä.

Palveluntuottajien rekisteriin tallennetaan:

1) edellä 44 a §:n 1 momentissa, 44 c §:ssä, 44 d §:ssä ja 45 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot;

4) muut kuin 1–3 kohdassa tarkoitetut rekisteröintiä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 9 artiklassa tarkoitettuja tietoja.

Palveluntuottajan on pidettävä rekisteriin tallennettavat 44 a §:n 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitetut yhteystiedot ajantasaisina ja ilmoitettava niissä tapahtuneista muutoksista sähköisen asiointipalvelun kautta. Rekisteröintiviranomainen vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta. Valvontaviranomainen saa käyttää rekisterin tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

47 §

Rekisterissä olevien tietojen julkistaminen ja luovuttaminen

Tietoja, jotka koskevat tässä laissa tarkoitetun toimintansa lopettanutta palvelujentuottajaa, saa julkaista ja luovuttaa julkisessa tietopalvelussa enintään 12

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui lupaviranomaiselle tai kun lupaviranomainen on peruuttanut palveluntuottajan luvan.

kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui rekisteröintiviranomaiselle tai kun rekisteröintiviranomainen on peruuttanut palveluntuottajan rekisteröinnin

49 §

49 §

Varhaiskasvatusrikkomus

Varhaiskasvatusrikkomus

Yksityistä varhaiskasvatusta järjestävä tai tuottava, joka tahallaan laiminlyö 44 §:ssä tarkoitetun luvan hakemisen tai 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen, järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta, vaikka on saanut lupahakemukseen kielteisen päätöksen tai vaikka lupa on 44 d §:n nojalla peruutettu, taikka järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta tai esiopetusta vastoin 58 §:ssä tarkoitettua määräystä tai kieltoa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, varhaiskasvatusrikkomuksesta sakkoon. Ennen syytteen nostamista syyttäjän on varattava kunnan monijäseniselle toimielimelle tilaisuus antaa lausuntonsa.

Yksityistä varhaiskasvatusta järjestävä tai tuottava, joka tahallaan

1) laiminlyö 44 §:ssä tarkoitetun rekisteröinnin hakemisen tai 44 e §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemisen,

2) järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta, vaikka on saanut rekisteröintihakemukseen hylkäävän päätöksen tai rekisteröinti on 44 d §:n nojalla peruutettu taikka

3) järjestää tai tuottaa varhaiskasvatusta tai esiopetusta vastoin 58 §:ssä tarkoitettua määräystä tai kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, varhaiskasvatusrikkomuksesta sakkoon.

Ennen syytteen nostamista syyttäjän on varattava kunnan monijäseniselle toimielimelle tilaisuus antaa lausuntonsa.

51 §

51 §

Valtion ohjausjärjestelmä

Valtion ohjausjärjestelmä

Varhaiskasvatuksen alueellinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta sekä valtakunnallisen lupaviranomaisen tehtävät kuuluvat aluehallintovirastolle.

Varhaiskasvatuksen alueellinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta sekä rekisteröintiviranomaisen tehtävät kuuluvat aluehallintovirastolle.

58 §

58 §

Määräyksen antaminen

Määräyksen antaminen

Jos varhaiskasvatuksen järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, valvontaviranomainen

Jos varhaiskasvatuksen järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, valvontaviranomainen

voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimipaikan, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi. Jos palvelujentuottaja ei ole täyttänyt ilmoitusvelvollisuuttaan tai palveluntuottajalle ei ole myönnetty lupaa päiväkotitoiminnan harjoittamiselle, tulee toimipaikka määrätä välittömästi suljettavaksi.

voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimipaikan, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi. Jos palvelujentuottaja ei ole täyttänyt ilmoitusvelvollisuuttaan, palveluntuottaja on jättänyt hakematta rekisteröintiä, on aloittanut toiminnan ennen 44 b §:ssä tarkoitettua tarkastusta, rekisteröintihakemuksesta on tehty hylkäävä päätös tai rekisteröinti on peruutettu ja palveluntuottaja silti harjoittaa yksityistä päiväkotitoimintaa, toimipaikka tulee määrätä välittömästi suljettavaksi

59 §

Valvontaviranomaisten ja lupaviranomaisen välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten ja lupaviranomaisen on toimittava yhteistyössä tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.

Jos 52 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen saa tietoonsa, että palveluntuottajan toiminnassa on 44 d §:n mukaisia luvan peruuttamisen edellytyksenä olevia puutteita, sen tulee ilmoittaa asiasta lupaviranomaiselle. Ennen luvan peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä, lupaviranomainen voi pyytää valvontaviranomaisen lausuntoa.

63 §

Muutoksenhaku lupa- ja valvontaviranomaisen päätöksiin

Haettaessa muutosta lupa- tai valvontaviranomaisen päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä

59 §

Viranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten ja rekisteröintiviranomaisen on toimittava yhteistyössä tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan.

Jos 52 §:ssä tarkoitettu valvontaviranomainen saa tietoonsa, että palveluntuottajan toiminnassa on 44 d §:n mukaisia rekisteröinnin peruuttamisen edellytyksenä olevia puutteita, sen tulee ilmoittaa asiasta rekisteröintiviranomaiselle. Ennen rekisteröinnin peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä rekisteröintiviranomainen voi pyytää valvontaviranomaisen lausuntoa.

63 §

Muutoksenhaku rekisteröinti- ja valvontaviranomaisen päätöksiin

Haettaessa muutosta rekisteröinti- tai valvontaviranomaisen päätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Yksityiset palveluntuottajat, jotka ovat merkittyinä palveluntuottajien rekisteriin tämän lain voimaan tullessa, saavat jatkaa toimintaansa tämän lain tultua voimaan. Rekisteröintiviranomaisen tulee viran puolesta ja maksutta muuttaa niille myönnetyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi rekisteröinniksi kolmen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.
